Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
...АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 83 (16606) | 1984 оной апрелиин 10, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

...РАВДА» ГАЗЕТЫН АСУУДАЛНУУДТА ...У. ЧЕРНЕНКЫН ҮГЭҺЭН ХАРЮУНУУД

...дэхи хөөрэлдөөнүүдые буруу һургөөгөөд, Баруун Европодо ракетэнүүдые тараан тодхожо байгаад, Вашингтон хөөрэлдөөнүүдые дахин эхилхээр бэлэн тухайгаа шашана. Зүгөөр юун тухай хэлсэхээ һананаб гэһэн асуудал гарана. Советскэ Союз ба манай союзнигууд тээшэ шэглүүлэгдэһэн хэды ба ямар ракетэнүүдые США Европодо тараан тодхожо шадаха тухай гү? Бидэ химэ хөөрэлдөө хэхэгүйбди.

Хөөрэлдөөнэй, хэлсээнүүдэй аша туһа тухай бидэнэртэ заабарилһанай хэрэггүй. Баруун Европодо американ шэнэ ракетэнүүдые тодхожо эхилхын урда тээ байһан байдалда бусаха талаар Холбоото Штадуудай ба тэдэнние дэмжэдэг НАТО-гай бусад оронуудай хэмжээнүүдые абахадал, Советскэ Союз хөөрэлдөө хэхээр бэлэн. Хэлсээнүүдые түйлаха бодото зам иимэ байна.

Асуудал. Буу зэбсэг хизаарлалгын ба хуряалгын талаар бусад хэрэгүүд ямар гээшэб?

Харюу. Бусадшье асуудалнуудаар урагшаа дабшаха замда Холбоото Штадууд һаалта хэнэ. Хоёр-гурбан асуудалнууд дээрэ тогтожо хэлэһүү.

Нэн түрүүн замбуулин тухай. Замбуулинай дайдые сэрэгэй талаар хэрэглэхэгүй тухай хэлсэхэ гэжэ Советскэ Союз түрүүшынгээ жэл оролдоно бэшэ. Энэ асуудалые бидэ США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй урда ходо табидаг гээшэбди. Замбуулинай дайдые сэрэгэй талаар хэрэглэбэл, ямар аймшагтай хойшолонгуудтай байхаб гэжэ эли тодоор ойлгодог дээрэһээ, бидэ энэ асуудалые табидаг байнабди.

Гэхэтэй хамта США-гай правительство замбуулинай дайдада буу зэбсэг олоор табиха үргэн ехэ программа бэелүүлжэ эхилээ, хиналта бэелүүлхэнь хүшэр хүндэ тула замбуулинай дайдые сэрэгэй талаар хэрэглэхэгүй тухай Советскэ Союзтай хөөрэлдөө хэхэ гэнэгүйбди гэжэ американ президент конгресс дээрэ онсолон мэдүүлһэн байна.

Хэлсээ хэхэ дурагүй байһаниинь нюуса далдагүй эли байна. Гэбэшье энэ асуудалаар хэлсээ түйлахын аргагүй гэжэ бидэнэртэй хэлсэхын тула хөөрэлдэхөөр бэлэн байһан тухайгаа мэдүүлнэ. Вашингтондо политическэ хөөрэлдөөн, хэлсээнүүд гээшые иигэжэ ойлгодог байна бшуу.

Химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорихо тухай нүгөөдэ шухала асуудал абажа үзэебди.

Үшөө 1972 ондо СССР ба социалис бусад оронууд Женевэдэхи буу зэбсэг хуряалгын комитедтэ химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые зохёон бүтээлгые, үйлэдбэрилгые ба нөөсэлэлгые хорихо, тэрэниие усадхаха тухай конвенци баталха үүсхэл гаргаһан юм. Тиихэдэ тэдэнэр тус конвенциин проект оруулһан байгаа.

Һүүлдэнь бидэ тус асуудалда нэгэнтэ бэшэ хандажа, дурадхалнуудаа лаблажа, тодорхойлһон байгаабди. Зүгөөр эдэ бүхы жэлнүүдтэ США химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые сүм хорихо тухай конвенци баталалгада түбэг татадаг, зорюута һаад хэдэг байгаа.

Мүнөө Вашингтондо химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые болюулха тала баримталнабди гэжэ өөһэдыгөө харуулхые шиидэнхэй.

Хэдэн һара соо американ хүтэлбэрилэгшэд Женевэдэ энэ талаар ямар нэгэн дурадхалнуудые сруулхамнай гэжэ найдуулна. Найдуулга найдуулгаараал юм бэзэ. Тиин тэдэнэй ямар удхатай байхань огто мэдэгдээгүй. Гэхэтэй хамта, США-да химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ шэнэ программа бэелүүлэгдэнэ, американ газар дээрэ, мүн тэрээнһээ холо гадуур тараан тодхогдоно гэжэ президентын хэлэһэн үгэһөө эли болоно.

Үшөө нэгэ жэшээ харуулһуу. Газар дорохи ядерна тэһэлэлгэнүүдые хизаарлаха тухай совет-американ үшөө хоёр хэлсээ мүнөө болотор хүсэндөө хүргэгдөөгүй байһаар. Арбаад шахуу жэлэй саана тэдэнэр баталагдаһан юм. Тиин бидэ тэдэнние баталхые оло дахин США-да дурадхаһан байгаабди. Гэбэшье мүнөө болотор тэдэнэр энээнние баталхаһаа арсаһан зандаа.

Тиихэдээ ямар элдэб аашанүүдые гаргаагүй гээшэб. Эдэ договорнуудые эсэслэн баталалга хадаа ядерна буу зэбсэгүүдэй туршалгануудые бүгэдэ ниитээрээ, гүйсэд дүүрэнээр хорихо тухай хөөрэлдөөнүүдтэ һаад ушаруулха юм гэжэ байгаад түрүүлэн хэлэдэг байгаа. Һүүлдэнь энэ хөөрэлдөөнүүдые болюулһанайнгаа удаа, хиналтын бэрхэшээлнүүд тухай хэлэдэг болоо.

Энээнэй ушарынь гэхэдэ, хиналтын шалтагаан бэшэ байһаниинь эли бшуу. Гар табигдаһан договорнууд дотор энэ талаар тусхай дүримүүд нарин нягтаар зохёон найруулагданхай юм. Ушарынь гэхэдэ, ондоо байна ха юм. Ядерна буу зэбсэгүүдые улам ехэ болгохо ба нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэнь һаад ушаруулжа боломоор ямар нэгэн хизаарлалгаар өөһэдтөө уялга абахагүй гэһэн Вашингтоной хүсэл болоно гээшэ.

Холбоото Штадууд хэлсээ хэхэ дурагүй байхадаа энэ асуудалые гаргажа ердэг байха юм. Тиимэһээл хиналта тухай асуудалда би үшөө дахин анхарал хандуулнаб. Хэрбээ үнэхөөрөө буу зэбсэгүүдые хороохо ба үгы хэхэ хэмжээнүүд тухай үгээ ойлголсохо хүсэлтэй байгаа һаань, хиналта хэзээдэшье һаад татаагүй, татажа шадахашьегүй. Энэмнай үнгэрһэн дүй дүршэлөөр тодоор гэршэлэгдэдэг гээшэ.

Үнэниинь хэлэбэл, США-гай политика болон бодото хэрэгүүдые хараадаа абабал бидэ тэдээнһээ бага бэшээр, харин бүри ехээр найдамтай хиналта байгуулха, буу зэбсэгүүдые хизаарлаха ба үгы хэхэ адлирхуу тодорхой хэмжээнүүдые абаха хүсэлтэй гээшэбди.

Асуудал: Мүнөө үедэ Советскэ Союз США-тай хөөрэлдөө хэхэ дурагүй, тэндэ президентын һунгалтануудай дүнгүүдые хүлеэхэ хүсэлтэй юм ха гэжэ байгаад баруунай оронуудта хэлэдэг болонхой. Энэ талаар Та юу хэлэхэ байна гээшэбта?

Харюу. Иигэжэ хэлэмээр. Имэрхүү һанал бодолнуудые гаргадаг хүнүүд нэгэ талаһаа, юушье мэдэнэгүй, үгышье һаа, — энэнь зүбтэй ха — манай политикые зорюуте буруугаар харуулха гэжэ оролдоно. Энэ манай политика залан сэхэ, тиимэһээ үе сагай элдэб хубилалтануудһаа дулдыдадаггүй юм.

Совет-американ харилсаануудай түүхын бүхы туршада бидэ Вашингтондохи элдэб захиргаануудтай хэрэг ябуулдаг байгаабди. Тиихэдээ американ хүтэлбэриин талаһаа үнэн зүб ябадал Советскэ Союзтай харилсаануудтаа харюусалгатайгаар хандалга гаргадаг байхадань, манай хэрэгүүд бүтэмжэтэй байдаг һэн гэжэ хэлэжэ болоно. Иимэ ушар дэлхэй дээрэхи ниитэ байдалда тааруу зүбөөр нүлөөлдэг байгаа. Харин иимэ бүтэмжэтэй хандалгын үгы байхада, манай харилсаанууд тэрээндэл адляар муудана ха юм. Бидэ мүнөөдэршье Холбоото Штадуудтай һайн, тогтууритай харилсаануудые адли тэгшэ эрхэдэ, бэе бэеынгээ аюулгүй байдалые хараадаа абаһан ба али алинайнгаа дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй ябадалда үндэһэлһэн харилсаануудтай байхые хүсэдэг гээшэбди.

США-дахи һунгалтануудтай дашарамдуулан, «манай нюуса бодолнууд» тухай элдэб үгэ хүүр гаргахадаа, тэдэмнай өөһэдынгөө шиидхэбэринүүдые хүлеэһэн асуудалнуудай талаар Советскэ Союзтай хэлсээ баталха өөһэдөө дурагүй байһанаа нюуха һэдэлгэ гаргана бэшэ аал. Мэнэ һаяхан минии дурдаһан асуудалнуудай талаар хоёр талын хараа бодолнуудай ямар байһые жэшээлэн харуулһан ушар энэ хэрэгнай ямар байнаб гэжэ элеэр харуулна ха юм.

Асуудал. Амгалан тайбан байдалай түлөө саг үргэлжэ хүнүүдэй һанаагаа зобожо байхые болюулхын түлөө Танай һанамжаар, юун хэрэгтэй гээшэб?

Харюу. Нэн түрүүн гүрэнүүдэй, илангаяа ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдэй политика сэрэгэй аюулые усадхалгада, эб найрамдал бэхижүүлгэдэ шэглүүлэгдэнхэй байха ёhотой.

Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые тогтоохо ба һөөргэнь тэхэрюулхэ хэрэгтэ түрүүшын ээлжээнэй хүсэл оролдолгонууд шэглүүлэгдэхэ зэрэгтэй. Хөөрэлдөөнэй аша туһа тухай юрэнхы хооһон шалгаһаа буу зэбсэгүүдые хизаарлаха ба хороохо, этигэл найдабари хүгжөөхэ, али алиндаа аша туһатай харилсаа холбоо һайжаруулха замда бии болоһон нилээд горитой бэрхэшээлнүүдые үгы хэхэ бодото хэрэгтэ дамжан орохо саг хүрэжэ ерээ.

Эдэ һалбаринуудай тодорхой асуудалнуудай талаар Советскэ Союзай холын хараатай хэдэ хэдэн дурадхалнууд тухай би хэлээ бэлэйб. Мүн ниитын хүсэл оролдолгонуудые тэдээн дээрэ элсүүлхэ бусадшье томо асуудалнууд бии гээшэ.

Жэшээнь, дэлхэй дээрэхи байдалые һайн тээшэнь залан сэхээр эрьюулхэ хэрэгтэ ядерна буу зэбсэгүүдые түрүүлэн хэрэглэхэгүй, тэрэшэлэн ядерна буу зэбсэгүүдые тоогой ба шанарай талаар байһан хэмжээндэнь үлөөхэ тухай ядерна буу зэбсэгтэй бүхы гүрэнүүдэй уялга абалга заатагүй туһа хүргэхэ байна бшуу. Энээнэй тула орёо шанга хөөрэлдөөнүүдшье хэрэггүй. Эндэ политическэ хүсэл зориг гаргаха хэрэгтэй ха юм. Тиигэбэл, үрэ дүнгынь бүхы талаараа заатагүй аша туһатай байха болоно. Гол шухалань гэхэдэ сэрэгэй талаар бусадһаа булюу байдалтай болохые хүсэхэ һэдэлгэнүүдһээ арсахаар бэлэн байһанаа эли тодоор харуулха ябадал болоно. Манай орон тиимэ булюу байдалтай болохые хүсэнэгүй, харин маанадһаа булюу байдалтай болохо ушарые гаргахагүйбди.

Ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта эб найрамдалай үг зорилгонуудые бэелүүлхээр тодорхой нормонуудые нэбтэрүүлхэ гээшэ бүхы дээрээ онсо шухала удхатай. Энээн тухай дэлгэрэнгыгээр урдань би хэлэһэн байхаб.

Уласхоорондын харилсаануудта этигэл найдалай оршон байдал байгуулха зорилго эрид хурсаар табигдана. Энээнэй тула бүхы гүрэнүүдэй талаһаа харюусалгатай, гүн бодолтой политика, мүн тэрэшэлэн энэ шэглэлээр дабшаха бодото хэмжээнүүдые али али талаһаа абалга хэрэгтэй болоно ха юм. Советскэ Союз болон социалис бусад оронуудай хүсэл оролдолгоёо гаргадаг политическэ ба уласхоорондын-хуулиин ёһо гуримуудые үргэн хэмжээнэй алхамуудые сэрэгэй-техническэ талын хэмжээнүүдтэй тааралдуулан холбуулга хадаа Стокгольмын конференциин амжалта хангажа, тэрэнэй дүнгүүдые Европын ба уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлгэдэ томохон туһа нэмэри болгожо шадаха байгаа бшуу.

Дэлхэйн элдэб районуудта түгшүүрилтэ байдалай ба сэрэгэй зүришэлдөөнүүдэй бии байгаа шэнэ гуламтануудые усадхахын ба шэнэ гуламтануудай бии бололгые сарахын тула эгээл эршэ түгэс хүсэл оролдолгонууд зорюулагдаха ёhотой.

Ондоогоор хэлэбэл, эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлгэдэ тодорхой хэрэгүүдээрээ туһа хүргэхэ бага бэшэ арга боломжонууд бии гээшэ.

Эдэ үг зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар бүхы гүрэнүүдтэй харилсаа холбоо тогтоохоор Советскэ Союз хэзээдэшье бэлэн.

ХАМТЫН НИИДЭЛГЫН ГУРБАДАХИ ҮДЭР

Ниидэлгэ залан хүтэлхэ түб. Космонавтнууд Леонид Кизим, Владимир Соловьев, Олег Атьков, Юрий Малышев, Геннадий Стрекалов ба Ракеш Шарма «Салют-7» гэжэ научна станци дээрэ хамтын хүдэлмэри үргэлжэлүүлһээр.

Хахад үдэр болотор «Терра» гэжэ геофизическэ шэнжэлгэнүүд үнгэргэгдэһэн байна. Геологиин, хүрьһэ шэнжэлгын, хүдөө ба уһанай ажахын талаар мэргэжэлтэдэй даабаряар Бенгалиин тохоин, Индиин баруун эрьеын ба сүл губиин хүбиин, Ганг мүрэнэй, Гималайнуудай нюрууе космонавтнууд адаглажа хараһан, буулгаһан байна. МКФ-6М ба КАТЭ-140 түхэлэй стационарна камера болон гадаг фотоаппарадуудай туһаламжаар буулгабари хэгдээ.

Ниидэлгын научна программын медицинскэ хубиие дүүргэхэдээ, «Профилактика», «Иога», «Анкета», «Опрос» гэһэн туршалгануудые үнгэргэһэн байна. Замбуулинай ниидэлгын эрхэ нүхэсэлнүүд хүнэй бэе махабадта ямараар нүлөөлнэб гэжэ шэнжэлнэ.

Замбуулинда материал шэнжэлхэ программатай зохилдуулжа ошоһон экспедициин экипаж «Испаритель» гэжэ түхеэрэлгэ дээрэ туршалгануудые хэжэ захалаа.

Үдэшэлэн хэлхеэ холбоооной телевизионно хоёр сеансын үедэ тус ниидэлгые харуулжа байһан совет ба гадаадын корреспондентнүүдтэ зорюулагдаһан пресс-конференци үнгэргэгдөө.

Медицинскэ шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүдэй ёһоор, космонавтнууд Л. Кизимэй, В. Соловьевой, О. Атьковай, Ю. Малышевай, Д. Стрекаловай ба Р. Шармын бэенүүд һайн.

«Салют-7» — «Союз Т-10» — «Союз Т-11» гэжэ эрдэм-шэнжэлгын комплексын ниидэлгэ амжалтатайгаар үнгэрнэ.

СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин нээлтэ тухай

СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси 1984 оной апрелиин 11-дэ Кремль соо СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай заседаниинуудай залда Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй заседани тус бүрээ амяараа эхилхэ.

Национальностьнуудай Соведэй заседани үглөөнэй 10 часта болохо.

Союзай Соведэй заседани үдэрэй 12 часта болохо.

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ угтуулан

...Р БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР АЖАЛЛАХА

Иван Ильич Кузнецовой бригада хоёр халаанда хүдэлхэдөө, уялгаараа 600 кубометрэй орондо 778 кубометр модо хэмжүүрлэн тайраба. Тиигэжэ энэ коллектив даабаряа 29 процентээр үлүүлээ. И. И. Кузнецовой түрүү бригадын харуулһан бүтээсэ ехэтэй ажалай эрхим һайн жэшээ бусад бригаданууд һайшаажа, мүн лэ үндэр үрэ дүн харуулхын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулжа эхилэнхэй.

960 хүдэлмэришэд хэдэг ажал дээрээ хүдэлжэ, 54 мянган түхэригэй продукци гаргаха гэһэн уялга **«Бурятферммаш» заводой** коллектив баталан абаба. Үйлэдбэритэй холбоогүй ажалтай хүдэлмэрилэгшэдэй заримаһиинь предприятиингаа газаахиие сэбэрлэн, болбосон түхэлтэй болгохо, бусадынь барилгашадта туһалха юм. Субботнигой үдэр олоһон мүнгэнэйнгөө 5,6 мянган түхэригые табан жэлэй жасада тэлэнэр дамжуулха юм.

Субботнигой үдэр Захааминай районой **СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ совхозойхид** эгээл ехэ бүтээсэтэйгээр ажаллажа, 940 түхэригэй хүдэлмэри хэхээр зориглобо. 10 километрэй зайда хорёо хэхэ, 200 кубометр түлеэ, лархапай хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ 300 кубометр модо бэлдээд, тэрэнээ зөөхэ. Тиихэдэ полинуудта болон нуга сабшаланда 45 тонно наг шэбхэ зөөхэ, 60 гектар поли сэбэрлэхэ юм.

Субботнигые ажалай ёһотой һайндэр болгохо гэжэ **Кабанскын районой харгы барилгын 1-дэхи управлениин** хүдэлмэришэд шиидэбэ. Харгын барилгашад тэрэ үдэр 3,7 мянган түхэригэй ажал хэхэ. Энэ хадаа 1100 кубометрэй хэмжээнэй харгын шорой зөөжэ буулгаха, 100 тонно түмэр түдэгэ суглуулха, 160 кубометр хэмжээнэй түүхэй эд болон материалнуудые асфальто-бетонно заводто бэлдэхэ. Тэрэ үдэр олоһон мүнгэнэйнгөө 700 түхэригые табан жэлэй жасада дамжуулха ёһотой.

Таловкын түмэр бетон хэрэгсэлнүүдэй заводой А. В. Ушаковой хүтэлбэрилдэг бетонщигуудай бригада В. И. Ленинэй түрэһөөр 114 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дүрбэн һарын түсэбтэ даабариие дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэһэн элэбхи үүсхэл гаргаба. Бригадынхид дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые баталан абаба. Апрелиин 21 хүрэтэр 600 кубометр түмэр бетон хэрэгсэлнүүдые гаргаха. Харин «улаан субботын» үдэр үдэрэйнгөө даабариие 114 процент дүүргэхэ гү, али 12 кубометрээр даабаряа үлүүлхэ юм. А. В. Ушаковой бригада коммунис субботнигой үдэр бага гаргашатайгаар продукциин хэмжээе дээшэлүүлээд, аһан ехэ бүтээсэтэйгээр хүдэлөөл гэжэ районойнгоо ажалшадта хандаба.

Сэлэнгын модоной баазын коллектив субботнигой тоосоогоор гурбан үдэр хүдэлхэ гэжэ шиидхэбэ. Түрүүшын үдэр 300 хүдэлмэришэд гаража, 18,6 мянган түхэригэй товарна продукци гаргаа, 470 гаран шпала, хайрсагай 19,5 кубометр комплект бүтээгээ, 216 кубометр модо хэмжүүрлэн тайраад, 415 кубометр бэлэн продукци вагондо ашаалагдаа. Модоной баазын коллектив субботнигой тоосоогоор 40 мянган түхэригэй товарна продукци гаргажа, 2,3 мянган түхэриг табан жэлэй жасада дамжуулха юм.

* * *

Ленинскэ коммунис субботнигые габшагай ажалаар тэмдэглэхэ гэһэн Москвагай түрүү предприятинуудай ажалша коллективүүдэй үүсхэлые дэмжэн **Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай коллектив** бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ гэжэ шиидэбэ. Эндэ коммунис субботнигые үнгэргэхэ штаб байгуулагданхай.

Тус комбинадай коллектив ажалай һайндэртэ габшагайгаар хүдэлжэ, 500 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ гэхэ гү, али 30 тонно нооһо, 6 мянган метр сэбэрлэгдээгүй бүд, 5 тонно нооһон утаһа 5 мянган дүрбэлжэн метр бүд гаргаха гээд хараалба. Тиигэжэ коммунис субботнигой үдэр хүдэлжэ олоһон 7 мянган түхэригөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада дамжуулха юм.

Нооһо угаажа хатаадаг цехэй хүдэлмэришэд субботнигой үдэр алмаһан химическэ материалаараа ажаллаха гэһэн үүсхэл комбинат дотороо гаргаа. Эдэ үдэрнүүдтэ фабрикын олохон хүдэлмэришэд субботнигые угтуулан, бүхыдөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабариие дүүргэхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаба.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

* * *

Авиационно заводой коллектив коммунис субботнигой үдэр ажалай үндэр бүтээсэ түйлаха, эрхим шанартай продукци гаргаха гэжэ шиидэбэ. Тиигэжэ «улаан субботын» үдэр хүдэлмэришэн бүхэн халаанайнгаа даабариие зургаан часай туршада дүүргэхэ юм. «Белка-4» түхэлэй хүбсаһа угаадаг 350 машина гаргаха, 40 кубометр хюрөөдэмэл материалнуудые, 10 комплект кухниин мебель, 10 мянган комплект халбага, хадхуур, хутага, 3 мянган түхэригэй барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ байна.

Субботнигой үдэр инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд станок дээрэ хүдэлхөөр, мүн барилгада хабаадалсахаар хараалба.

Тус заводой коллектив коммунис субботнигой үдэр олоһон мүнгэнэйнгөө горитойхон хубиинь арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада дамжуулха юм.

А. БЕЛОУСОВА.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 114 жэлэй ойдо зорюулан байгша оной апрелиин 21-дэ Бүхэсоюзна коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн үүсхэлые Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллектив дэмжэбэ.

Партийна комитедэй заседани дээрэ субботнигто бэлдэхэ асуудал харагдажа, заводой начальник нүхэр В. В. Саржан субботник үнгэргэхэ штабай начальнигаар томилогдоо.

Штабай бүридэлдэ заводой начальнигай орлогшонор, һалбари бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд, түрүү хүдэлмэришэд, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд оруулагдаа. Штабай начальнигай захиралтын ёһоор коммунис субботнигто бэлдэхэ ба тэрэниие үнгэргэхэ талаар хэмжээнүүд хараалагдаба.

В. КАРНАУХОВА.

МАРТЫН 20 — ТАРЯАЛАН, САБШАЛАНГАЙ ҮРЭЖЭЛ ҺАЙЖАРУУЛХА габшагай гурбан һара — ИЮНИИН 20

ҮДЭР БҮХЭНИИНЬ ҮНЭТЭЙ

РЕПОРТАЖ

Хираанай-Адагай хабтагай үргэн тала дайда, набтар хада гүбээнүүд ёһотойл хабарай халюун шаргал үнгэтэй болоһоор үнинэй. Үбэлдөөшье өөдтэй саһагүй байһан эндэхи таряалан, сабшалан, бэлшээриин газар тээсгэнэй урин дулаан үдэрнүүдтэ хуу харлашоо юм.

Тиимэһээ эндэхи Хяагтын совхозой луговодууд, механизаторнууд бүри март һарын тэн багаар таряалан, сабшалан дээрээ шэбхэ гаргажа, газараа уһалжа эхилээ һэн. Мүнөө эндэ ябаһан лэ газарта ехэ тэргэнүүд соогоо шэбхэ обойшотор ашаһан хүсэтэ К-700 түхэлэй тракторнууд, автомашинануудшье хажуу-

— Хахад һарын туршада 3000 шахуу тонно шэбхэ хээрэ зөөгөөбди. Энэ хүдэлмэридэ К-700 түхэлэй — дүрбэн, МТЗ түхэлэй — гурбан трактортай, хоёр самосвал автомашинатай, шэбхэ обоолхо, ашаалха түхеэрэлгэтэй гэнжэтэ мөөртэй үшөө 4 трактортай тусхай отряд табигданхай. Газар һайжаруулха габшагай гурба һара соо бүхыдэнь 10 мянган тонно органическа утэгжүүлгэ хээрэ гаргаха түсэбтэй зомди. Гадна бүхыдөө 20 һайса гаран булуур станци, уһа сасадаг түхеэрэлгэнүүд үдэр һүнигүй хүдэлгэгдэжэ, 1000 үлүүтэй гектар добо газарай сабшалан, бэлшээри уһалагдаха зэргэтэй. Даб дээрэ 8 булуур станци, 20 гаран хүн гаарнай тооһо бурьюулан үнгэрнэ. Гол горход дээрэ тодхогдоһон булуур станцинуудай баһал ута сорго хоолойнуудаар уһа сагаалхитар гаргажа байхань харагдана.

— Хабарай тарилгын халуун хүдэлмэриин эхилтэр багахан саг үлөө. Эгээл энэ үедэ трактор, машинануудай сүлөө байһаниие һамбаашалжа, эдэ үдэрнүүдтэ таряалан, сабшалан дээрээ утэгжүүлгэ шадаал һаа ехээр гаргажа үрдихые оролдонобди. Мүнөө үдэр бүхэмнай үнэтэй гээшэ. Юуб гэхэдэ, эдэ тракторнуудай олонхинь удахагүй хабарай тарилгада хабаадуулагдаха байна ха юм, — гэжэ ажахын ахамад агроном Н. В. Нечаев хэлэнэ.

— Энэ үе соо хэр ехэ хүдэлмэри хэжэ үрдеэбта? — гэжэ асуухада, тэрэ иигэжэ харюусана:

газар уһалалгада хүдэлнэ, — гэнэ.

Манай ябаһан үдэр совхозой түрүү механизатор В. Г. Барановай хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдаһан отряд Хираанай фермэһээ шэбхэ зөөжэ байгаа һэн.

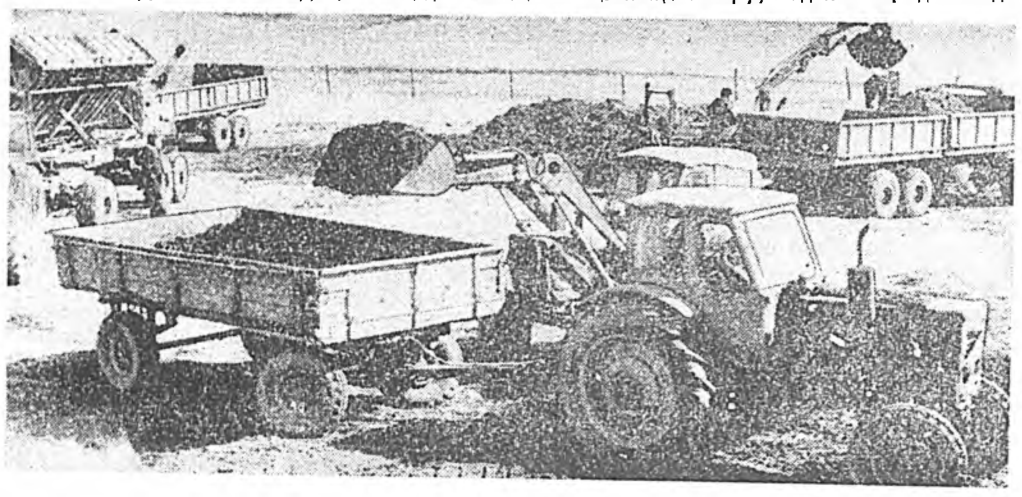
Залуу механизатор В. Васильевай бульдозертой ДТ-75 түхэлэй трактораар обоотой шэбхые хэмхэ-бутара түлхеэд үгэхэдэнь, тэрэнэй нүхэд В. Подшивякин В. Баранов хоёр оньһон удхуууртай агрегадуудаараа хоёр тээһээнь ехэ ехээр үмхүүлэн абажа, тракторнуудай, автомашинануудай хоорбонууд соо адхажал адхажал байна. Нэгэнэйнь дүүргэгдэжэ саашаа ябахадань, нүгөөдэнь тэргээ тодоодхино. Юрэдөөл, эршэтэ ажал ойро зуурашье замхакагүй.

— Шэбхэ ашаалха түхеэрэлгэмнай үсөөдэхэеэ һанана. Мүнөөдэр үшөө нэгэ иимэ агрегат залабарилагдажа, МТМ-һээ гаргагдаха ёһотой. Тиигээ һаань, ажалнай үшөөшье түргэн боложо үгэхэ һэн. Илангаяа К-700 түхэлэй тракторта хүдэлдэг хүнүүд И. М. Гасилов, В. И. Молчанов, О. В. Падерин гэгшэд үдэр соо ехэ шэбхэ зөөжэ үрдинэ. Отрядаараа үдэрэй 250—300 тонно шэбхэ хээрэ гарганабди, — гээд ахалагша механизатор В. Г. Баранов хөөрэнэ.

Энэ ажахы сабшалан ундалуулха тусхай һайн түхеэрэлгэтэй системэгүйшье һаа, гол горход дээрэ булуур станцинуудые олоор тодхожо, үбэлдөө, хабартаа, зундаа добо газараа һайса уһалһанай, тэндээ шэбхэ болон минеральна утэгжүүлгэ горитой оруулһанай ашаар үбһэ ногооной һайн ургаса абадаг болоо. Нёдондо тэндэхи түрүү луговодууд В. П. Осеев, М. Г. Логинов, В. Г. Осеев гэгшэд сабшалангай гектар бүриһөө 35—40 хүрэтэр центнер үбһэ абаа юм. Байгша ондошье тэрэнһээ бага бэшэ ургаса хуряаха гэһэн зорилго урдаа табина.

М. НАМЖИЛОВ.

Хяагтын район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Шэбхэ ашаалдаг агрегадай тракторист В. И. Подшивякин, 2. Оньһожоруулагдаһан отряд ажалдаа.

Редактор Р. Б. ГАРМ...

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

ХАРААЛҺАН ЗОРИЛГОМНАЙ ЕХЭ

Үнгэрэгшэ һарын һүүл багта боложо үнгэрһэн Бүхэсоюзна экономическа зүблөөн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, партиин ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев «Хүдөө ажахы болон агропромышленна комплексын бусад һалбаринуудай экономическа ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар партийна, совет ба ажахын органуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» дэлгэрэнгы элидхэл хэхэдээ, «Олохон колхоз, совхозуудта газар тарялан элдүүрилгын эрдэм ухаанда үндэһэлһэн ёһо гуримууд удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ, агротехникэ хазагайруулагдана. Мүнөө болотор олонхи ажахынуудта севооборотууд хэрэглэгдэнэгүй. Тэрээнгүйгөөр эрдэм ухаанда үндэһэлэн газар тарялангаа элдүүрилгын гуримые наринаар бэелүүлхэ тухай хэлсэһэнэйшье үлүү. Уһалагдадаг, мүн хатаагдаһан газар ашаглалгада ехэ анхарал хандуулагдаха ёһотой» гэжэ тон зүбөөр тэмдэглэһэн байна.

Манай колхозой механизаторнууд, мэргэжэлтэд газар тарялан эрхилхэ зональна гурим нэбтэрүүлһэнэй ашаар зарим тэды амжалта туйлаа. Үнгэрһэн хоёр табан жэлэй туршада үргэлжэлһэн ган гасуурай хохидол бэрхэшээлэй һүүлээр оороһо тарянай, тэжээлэй ургамалнуудай, үбһэ ногооной баян ургаса ургуулха гээшэ ехэхэн илалта. Бидэ гансашье һүрэг адууһа малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ бэшэ, мүн тоо толгойень олошоруулха гүйсэд аргатай болобобди. Тиимэһээ һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада колхозоймнай механизаторнууд, луговодууд, мэргэжэлтэд оороһото болон тэжээлэй, үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхээр тарялан, сабшалангай үрэжэлыень һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг болонхой.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ манай ажахын ургаса ургуулагшад һая наашадаашье дуулдаагүй амжалта туйлажа, район дотороо суурхаа юм. Тобшолбол, бүхыдөө 135 мянган 68 центнер оороһо таряа суглуулжа амбаарлаабди. Гектарай 29 центнер таряа хуряажа абахын тула ажахымнай механизаторнууд поли дээрээ ехэхэн хүдэлмэри хэһэн байха юм. Манай колхозой тарялангай хүрьһэн районой баруун захын ажахынуудайхида орходоо яһала һайн байха. Гэбэшье газарайнгаа үрэжэлтэ энэ хүрьһые һайнаар элдүүрилжэ, тарилгаяа агротехническэ бүхы заабариин ёһоор үнгэргөөд, зунай һарануудта тарилгаяа саг болзортонь харууһалаагүй һаа, ягаад ехэ ургаса абтахаб даа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ, илангаяа энэ табан жэлдэ сабшалан, тарялангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар колхоздомнай зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдаа юм. Тодорхойлбол, 1981 ондо тарилгынгаа газарай бүридэлые хубилгаа, урдынгаа севооборотуудые шэнээр зохёогообди. Тусхайлан хэлэбэл, сэбэр паарнай үргэлжэлдэг гэхэ гү, али нэдондо һайнаар бэлдэгдэһэн 1800 гектарай паар дээрэ оороһото ургамалнуудай таригдаа нэн. Гэхэтэ хамта урда жэлдэнь кукуруза, хартаабхаар таригдаһан 600 гектарта шэнинсэ урганхай юм. Энэ полидоо хүсэд хүрэхөөр үтэгжүүлгэ оруулан байнабди. Ингэжэ 600 гектарта таригдаһан шэнинсын полиһоо гектарай дунда зэргээр 39 центнер урагса абтаа бэлэй.

Оороһо тарялангай баян ургаса ургуулхын тула нютагай эрхэ байдалда тааралдаһан һайн сортын үрэһэн хэрэгтэй. Бидэ гол түлэб «Бурятская-34» сортын шэнинсые үрэһөөр тарилга хэһэн байгаабди. Ажахымнай ургасаар баян сортын үрэһэнэй тарилга хүсэд хүрэхөөр хааха эбанхай юм.

Сэбэр паараа үргэдхөөл, һайн шанартай үрэһөөр тарилга хэхэһээ гадна тракторно-тарялан ажалай бригадануудай ажалые хамтын подрядай гуримаар эмхидхэжэ ябуулһанаар ехэ амжалта түйлаатэй. [illegible] лаһан [illegible] хүдэлмэри [illegible] сотойгоор [illegible] хандаа [illegible] баян [illegible] хи ү[illegible] ха юм.

Мүнөө үедэ түйлаһан амжалтадаа дүүргэхэдөө бухэдөө 78454 центнер оороһо таряа, тэрэ тоодо 38124 центнер шэнинсэ суглуулжа амбаарлаха түсэбтэйбди. Тэрэшэлэн оороһото ургамалнуудай холисоор 19320 центнер, олон жэлэй ногоохой ургасаар 10 мянган центнер силос даража, 12 мянган центнер ногоохой витаминтай гурил бэлэдхэжэ зорилго хараалагданхай. Эдэ бүхы даабаринуудые дүүргэхын тула нэн түрүүлэн тарилгадаа һайнаар, түгэс бэлдэхэ хэрэгтэй. Байгша ондо бүхыдөө 2118 гектарай шэнинсэ тарихабди юм. Тэрэнэйнгээ 1447 гектарынь сэбэр паар дээрэ, үлдэгшэ 651 гектарайнь тарилгые нэдондо элдэб ургамалнуудай таригдаһан полидо тариха түсэб зохёогдонхой. Хабартаа тарилгаа эхилхэһээ урид 1095 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаха юм. Харюусалагта хаһингаа эхилхэдэ, тарилгада үрэһэнэй гаргашалагдаха нормые наринаар баримталхаһаа гадна бүхы оороһото ургамалнуудаа хэрэһэлэн тарихамнай гээшэ. Бидэ тариха үедөө хүрыһэнэй нигтаруулан жэгдэлдэг шалтайди.

Үбһэ ногооной урагса дээшэлүүлхэ гээшэ ехэ шухала болонхой. Хабартаа луговодуудаймнай звено 30 гектарай сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулжа, сэрхэ жэлдэ 270 центнерһэ бага бэшэ үбһэ нэмэжэ бэлдэхэхээр хараална. Гэхэтэй хамта 159 гектар сабшалан дээгүүрнь жалтала улам батадхажа, оороһото болон бусад ургамалнуудай тогтуурйтай баян ургаса ургуулха гээшэ бидэнэй гол зорилго мүн. Колхозоймнай байгша ондо оороһо таряа, малай тэжээл ехээр үйлэдбэрилхэ хэмжээнүүд хараалагдаа. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ һайжаруулжа, минеральна үтэгжүүлгэ хүсэд хүрэхөөр оруулха түсэбтэй. Мүн сабшалангай сэхэш хүбэлха наг шэбхэ зөөгдэжэ тараагдаха байна.

Дааһагдаһан сабшаланһаа ногооной баян ургаса хуряажа абахын тула луговодууд газараа зааболь гурба дахин үһалхаар бэлдэжэ байнхай. Тодорхойлбол, ажахымнай луговодууд сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ [illegible] 50 гектарта зеленко тарихабди. Эндэһээ адагынь 2000 центнер ногоон тэжээл абтаха туталнуудта, үнеэдтэ эдюулэгдэхэ байна.

Хабарайнмай тарилгын халуун хаһа үдэрһөө үдэртэ улам ойртоно. Колхозоймнай механизаторнууд бүхы машина, техникэ түгэс бэлдэнхэй. Мүн тарилгада гаргашалагдаха үрэһэнэй оороһо хүсэд сэбэрлэгдээд илгагданхай юм. Эдэ үдэрнүүдтэ механизаторнуудай шадабари мэргэжэлээрэ шалгалта барижа байнаб. Манайда 142 механизатор ажаллана. Тэдэнэй 45-иинь нэгэдэхи, 72 механизаторынь хоёрдохи классай шадабари мэргэжэлтэй юм.

Байгша оноһоо хабарай тарилгын хүдэлмэрие ажалай 12 үдэрэй туршада үнгэргэхөөр хараалһандаб. Тарилгадаа богони болзорто эмхитэйгөөр, һайн шанартайгаар үнгэргэхын тула бүхы агрегадууд хоёр хадалаа һаадгүй хүдэлхэхэбди. Мүнөө тарилгада бэлдэхэ хүдэлмэримнай хаа хаанагүй үргэнөөр ябуулагдана. Тобшолбол, һүүлшын бэлэдхэл хэгдэжэ байна гээшэл даа.

Т. СМИРНОВА.
Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхозой ахамад агроном.

ЖЭШЭЭГЭЭР ҮНДЭҺЭ…

Политическэ һуралсалай һургуулинуудай хэшээлнүүд манай Онохойн модоной промышленна комбинадта эмхитэйгээр үнгэржэ байдаг юм. Программаар заагдаһан материалаа тайлбарилан ойлгуулхатаяа хамта, ажабайдалдахи бодото баримта үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Гадна һуралсалда ябагшад хэшээлэй үедэ урда гараһан темээрээ мэдээсэл, элидхэл хэдэг, реферат бэшэдэг. Тиихэдээ коллективэйнгээ доторойн байдал тухай, үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха тухай, ажалай журам бэхижүүлхэ тухай асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулдаг байна.

Политическэ һуралсалай һургуулинуудта һурадаг Л. П. Кизилева, В. Г. Батурина, С. С. Кубюк, Л. А. Кожевников болон бусадай бэшэһэн рефераднууд һайн сэгнэлтэдэ хүртэдэг шуу. Олон һурагшад шэнэ үүсхэл гаргадаг байһанайнгаа түлөө магтаалда хүртэнэ. Манай предприятида «Табан жэлэй түсэб — болзорһоонь урид!» гэһэн хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөндэ үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг Е. А. Сомовой, гэрэй доторой хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг Н. Г. Сидоровой, модо тайран хюрөөдэдэг Н. Н. Кузнецовой, модо зөөдэг В. Н. Савиновай хүтэлбэрилдэг бригаданууд өөһэдынгөө дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Ажалай түрүүшүүлэй жэшээ пропагандистнарай хэшээлдээ хэрэглэхэ тон шу[хала]… хала зүйлын…

Энэ ушар… ахалагша… гандист, Э. … шын хэшээл… тойгоор үнгэ… шэлэн инженер… динай хүтэл… тическэ һур… линин хүдэлм… ходо хүртэдэ…

Политическ… һургуулинууд… ниитын хүд… хитэйгээр хаб… Бакилова, Т. … В. Б. Батури… сонова, В. А… лон бусад… Олон һурагш… хүн зондо л… элидхэл хэд… үнгэргэдэг юм.

Ц…

Загарайн …

Улаан-Үдын гадар хубсаһанай фабрикын оёдолой цехэй Валентина Гармаевна Хайдаповагай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада бүтээсэ ехэтэй ажалаараа фабрика дотороо мэдээжэ болоһоор үнинэй юм. Тус бригадада дүй дүршэлтэй. 33 оёдолшо басагад ажалладаг. Тэдэнэр арбан нэгэн янзын гадар хубсаһа һайн шанартайгаар оёжо гаргана. Бригадын түрүү оёдолшод В. Раднаева, С. Халанова, В. Дорофеева, Г. Будажапова, Д. Сосорова гэгшэд социалис мүрысөөнэй манлайда ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Г. Хайдаповагай бригадынхид.

Б. ЛОБСАНОВАЙ фото.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Коммунис ажалай коллектив гэһэн нэрэ зэргэтэй Тимлюйн цементын заводой хүдэлмэришэд бүтээсэ ехэтэй ажалаараа республика дотороо мэдээжэ болоһоор үнинэй юм. Тус заводой коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэбтэ даабарине амжалтатайгаар, болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаа. Тингэжэ түсэбһөө гадуур 72 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа. Түсэбөөр хараалагдаһан 155 мянган тонно цемент үйлэдбэрилэн гаргаха һаа, тэрэнээ 835 тонноор үлүүлэн дүүргэһэн байна. Тиин түсэбһөө гадуур гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэй 102 мянган түхэригэй цемент гаргаа. Гадна нэгэдэхи кварталай туршада 400 тонно түлишэ алмагдаа.

В. А. Душаковой хүтэлбэрилдэг клинкер галдан шанаржуулдаг, В. С. Белиинэй хүтэлбэрилдэг транспортна цехүүд завод дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда ябанад.

Алмагдаһан электрын эльшэ хүсөөр хоёр мянган тонно цемент гаргаха, түсэбһөө гадуур 80 мянган түхэригэй продукци худалдаха гэһэн 1984 онойнгоо социалис уялгануудые Тимлюйн цементын заводой хүдэлмэришэд амжалтатай бэелүүлжэ байна.

С. БОГУСЛАВСКИЙ,
«Байкальские огни» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ТАБАН ЖЭЛЭИ АЛХАМ…

ХҮДӨӨГЭЙ ХАМҺАБАР… ҮЙЛЭДБЭРИИН ХҮГЖ…

Украинын «Прапор коммунизму» колхозой гэшүүдэй хубиин мэдэлдэ 108 хүнгэн машина, мүн 266 мотоцикл, мотороллер бии гэжэ тоологдоно. Дунда зэргын хэмжээнэй энэ ажахы гол үйлэдбэридөө ехэ амжалта түйлана. Эндэхи полинуудай гектар бүриһөө 400 центнер сахарай свекло, 40 центнер оороһо таряан, 200 центнер овощ абтана. Үшөө колхоз мяханда оруулагдаха эбэртэ бодо мал шахадаг.

Нэн түрүүн лэ ниитын үйлэдбэриин секторэй түйлалтаһаа уламжалан колхозууд һайн байдалтай болоно гээшэ аяб даа. Тингэжэ машина үмсэдөө худалдажа абаха, харгы болон тротуарнуудаа асфальтаар хушаха, 1260 айлда газ түлишэ оруулха, хэдэн һургуули болон хүүгэдэй саадуудые, столово, гэрлэлгын ордон, стадион, үнгэрхэдөө хоёр бани барижа арга олдоо ёһотой.

Теэд гансашье энээгээр колхозниигуудай баян дэлгэр байдалтайе тайлбарилбал, дутуу болохо. Ивано-Франковско областиин Коломын райондо оршодог энэ колхоздо һаянай хамһабариин үйлэдбэри хүгжэжэ байна. Колхозой үрэ жэмэсэй цехтэ буйлуулагдаһан консервэнүүдые зон дуратайгаар абадаг. Эндэ нэхэгдэһэн хибэсүүдые, шалын дэбисхэрнүүдые, оёдолой уран зүйлнүүдые магтадаг. Тэжээлэй хүрэнгэ гаргадаг продукциин түлөө хэдэн арбаад мянган түхэриг колхозой жасада ороно. Хамта дээрээ энэ мэтын үйлэдбэриһөө жэлдээ хоёр миллион түхэриг олзо абтана. Эсэстээ ажахыдашье, тэндэ хүдэлдэг хүндэшье ашатай олзотой.

Мүнөө ВДНХ-да дэлгээгдэһэн «Колхоз, совхозуудай социальна экономическа хүгжэлтэдэ хамһабариин үйлэдбэринүүд ямар нүлөө үзүүлнэб» гэһэн экспозицида колхоз хабаадалсана. Хүдөө нютагта мүнөө сагта боложо байһан элдэб һонирхолтой үйлэ хэрэгүүд эндэ харуулагдана. Мүнөө хүдөөгэй халуун хүдэлмэриин забһарта хоёр миллионһоо үлүү колхозник, совхозуудай хүдэлмэришэд хамһабариин ажалда хүдэлхэ аргатай байна. Һүүлэй табан жэл соо «хоёрдохи» цехүүдэй продукциһаа абтаһан хахад миллиард түхэриг олзо гол түлэб гэр байрын, соёлой ажаһуудалай барилганаудта гаргашалагдаһан байна.

Экономикын талаар бэхижэнги ажахынуудта һайн хамһабариин ажахынууд байгуулагдана гэжэ үнинэй элирэнхэй. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, ажалай һайн эмхидхэл, үйлэдбэриин шанга журамтай нягта холбоотой ха юм. Харин бирагүй ажахынууд гол үйлэдбэрээ арай гэжэ диилэнэ. Тиимэ ажахынууд үсөөржэ байна.

Горьковско областиин «Верный путь» гэжэ колхоз жэл бүхэндэ үнеэн бүриһөө 4000 килограмм һү һаадаг, хэдэн зуугаад тонно оороһо таряа, мянган тонноһоо үлүү хартаабха, горитой ехэ мяха гүрэндэ худалдадаг болонхой. Шадалтай, ургажа байһан ажахы. Арбадахи табан жэлэй үедэ хүн бүхэнэй тоосоогоор жэлдээ 5 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдэһэн һаа, мүнөө 7 мянган түхэригһөө үлүү болоо. Энээнэй тайлбаринь — хамһабариин үйлэдбэри мүн. Ажахыда модо хюрөөдэлгын, болбосоруулгын цехүүд, токарна үйлэдбэри, уран гоё һиилүүрэй цех бии. Сүлөө сагтаа 300 гаран колхозник аша туһатайгаар дуран соогоо тэндэ ажалладаг.

Иимэ ажахынуудай хүгжэлтэ хадаа социально-экономическа шухала асуудалнуудые шиидхэлгэтэй холбоотой гэжэ выставкэ дээрэһээ ойлгохоор. Дурсагдагша «Верный путь» колхоздо хэдэн клуб, соёлой ордон, өөрын пекарни, библиотекэнүүд, медпункт, магазинууд баригданхай. Үшөө нэгэ баримта дурдахаар: залуушуул колхозһоо гаража ошоногүй. Юундэб гэхэдэ, дуратай ажалаа шэлэхэ, амарха арга боломжо бии. Байха байра тухай асуудал гарадаггүй. Һая гэрлэһэн залуу хүнүүдтэ байра түрүүшын ээлжээндэ үгтэнэ.

Москва шадархи КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ совхоз мүн лэ адлирхуу байдалтай. Ниислэл хотодо ехэ оороһо таряа, хартаабха, һү, мяха оруулхынгаа хажуугаар дүтын химическэ, парфюмерна предприятинуудтай хамтаржа, элдэб янзын амһарта, хайрсаг гаргадаг үйлэдбэри байгуулба. Тингэжэ хүдөө нютагай ажал хүдэлмэри түргэ… лагдана, гэр б… гараж, эмнэлгэ… хабаатай бусад… арга олдоно.

Тульска обл… ковско районой… рэмжэтэ үүл… бэрилдэг колх… аргаар оёдол… котаж нэхэгш… байна. Индустр… ехэ һү үйлэдб… на гурим үр… дэг энэ ажах… оёдолой-тарж… нэршэнхэй. Эн… нууд ямаршье… даггүй, саг а… ёрые шадама… арга олдоо. …тивтэ саахарай… лэй свеклын… гагдажа, то… абтадаг болон…

Хамһабарин… дэ, заатагүй… гол үйлэдбэр… га гэжэ ойл… дэхи ажалын… кэгүйгөөр, м… сөөр бүтээнэ… лохогүй. Ж… «Адажи» гэжэ… гадаг хатаама… нараараа томо… гаһанһаа дүү…

Оороһо та… хартаабха гүр… шаадаг энэ… модо болбосо… хидхэгдэнхэй… зэмсэг, плёнко… на.

Иимэ арга… хы бүхэндэ б… тын хэрэгтэ т… лөө экономиче… хидхэлэй бата… хэ зэргэтэй. … Наримановай… хозой хлопо… хирпиксэ, кер… шааҗан зүйлы… аргаар гаргаһ… гадаг кунжути… ли, эдэ зүйлнү… да ехэ гүйсэтэ… хы жэл соогоо… миллион түх… барилгада гар…

Ушар иимэһ… үйлэдбэри бо… гансашье нэмэ… ри олохо арг… хүдөөдэ шух… удха шанартай… боно.

ҮХЭР МАЛЫНЬ ТОБИР ТАРГАН

Хабарай шэнжэ орожо, саһанай хайлахада, адууһа мал хагда садатараа зулгаана. Улаан-Хараһанда байрладаг малай гүүртэдэ Мэлс Ошорович Арзухаев, Ольга Дашеевна Патархеева, Дугар, Эдик хүбүүдээрээ ажаллана. Тэдэнэр гэр бүлөөрөө үнинэй малда ябаһан хадаа баян дүй дүршэлтэй болонхой. Мэлс Ошорович түрүүлэн адуун һүрэг, һүүлдэнь хүхүүли мал 3 — 4 жэлэй туршада харууһалаа. Арбаад жэлдэ эхэ хонидой отарые даажа, колхозойнгоо хонидой тоо толгойе нилээд олон болголсоо. Ажалдаа габьяатай байһанайнгаа түлөө Мэлс Ошорович Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа һэн.

Эбэртэ бодо мал шахан таргалуулжа, һайн шанартай продукци гүрэндэ худалдаха гэһэн хэмжээ ябуулгын абтажа байхада, түлжүүлхэ гүүртэ эмхидхэгдэжэ, энэ ажалда дүй дүршэлтэй хүн хэрэгтэй болобо. Тиигэжэ Мэлс Арзухаев энэ хэрэгые эрхилхээр зууршалагдаа бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Мэлс Ошорович һүүлшын табан жэлдэ шадал тамир муутай мал суглуулжа, гүүртэ болгоод, харууһан, эдеэлэлгын һайгаар лэ хүсэ шадалыень нэмээнэ.

Мал зүбөөр харууһалха, эдеэлүүлхэ, тэжээлынь шанаржуулха гээшэ тон шухала. Мэлс Ольга хоёр хүбүүдээрээ үдэшэндөө талха тарянай зүйл дэбтээжэ, зеленко хэршээд, тэрэнээ ута томо хобоонууд соо хонуулжа эһээгээд малдаа үгэнэ. Урдань хотон соогоо тэжээл бэлдэдэг байһан. Мүнөө хото хореоһоо 40—50 метр холо тусхай гэр бариихай. Тэндээ түмэр томо торхо соо түмэр заахан торхо тааруулжа һуулгаад, гал түлижэ уһаа халаана. Отделениие даагша Аюр Лопсонович Шарастепанов энэ арга заажа, тааруулжа үгөө юм. Малнууд дуран соогоо үдэшэ, үглөөгүй бүлеэн уһаа ууҗа байха юм. Үхэр бүхэндэ 400 грамм талха тарянай зүйл, 20 килограмм зеленко, 10 килограмм һайн шанартайгаар бэлэдхэгдэһэн набша намаа үдэр бүхэндэ үгтэнэ. Малнуудынь бэеэр багашье һаа, монсогорнууд. Үбэлэй шанга хүйтэндэ хабарай эхиндэ тамир муутай хашараг, буруунуудые илгажа, Ольга Дашеевна тэдэниие газаагаа байлгаад һайса эдеэлүүлжэ тамиржуулдаг. Ажалша бэрхэ малшадай гарта ороһон эдэ малнууд ондоохон боложо оодоролдоно.

Арзухаевтан жэл бүхэндэ 270 — 300-һаа доошо бэшэ мал харууһалжа таргалуулаад, гүрэндэ тушаадаг. Мүнгөөрнь тоолоходонь, нэгэ үхэр дунда зэргээр 360 — 400 түхэригтэ хүрэдэг. Тоолоод үзэхэдэ, Арзухаевтан гэр бүлөөрөө 140000 мянган түхэригэй олзо колхозой жасада оруулдаг байна. Энэмнай миин хооһон тоо бэшэ, Арзухаевтанай ёһотой хүлһөө һайн лэ адхажа түйлаһан үрэ дүн гээшэ.

Д. ДУГАРОВ.

АРБАДАХИ АУКЦИОН

Республикымнай колхоз, совхозуудай ашаг олзотой һалбари болохо адуу моридые үсхэбэрилгэдэ онсо анхарал хандуулагдажа, саашадань улам хүгжөөхэ талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулагдана. Тиин жэл бүхэндэ выставкэ-аукцион үнгэргэгдэжэ, адуу моридой үүлтэр һайжаруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар түрүү дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэдэг болоо. Байгша оной апрелиин 13-да Дээдэ-Онгостойн ипподром дээрэ республикымнай Хүдөө ажахын министерство, үүлтэртэ малай гүрэнэй нэгэдэл болон Буряадай гүрэнэй конюшни үүлтэртэ моридой хабарай заншалта 40-дахи выставкэ-аукцион эмхидхэжэ үнгэргэхөөр бэлдэжэ байна. Эндэ орловско, ородой хатарша, мүн хүндэ ашаа шэрэхэ, томо, мяхалиг бэетэй владимирска болон ородой үүлтэрэй азарганууд үзэмжэдэ харуулагдаха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай республикын ажахынуудта үсхэбэрилэгдэһэн үүлтэртэ морид холуур суурханхай. Илангаяа Зэдын районой Ториин адуу моридой заводто түлжүүлэгдэһэн үүлтэртэ азарганууды худалдажа абаха дуратайшуул захаһаа олошоронхой. Тобшолбол, тус заводой үсхэбэрилдэг хүндэ ашаа шэрэхэ ородой үүлтэрэй азарганууд аукциондо һаадгүй худалдагдана.

Хүндэ ашаа шэрэхэ ородой үүлтэрэй морид бэеэр томо байхаһаа гадна мяхалиг, шахахада түргэн таргалдаг байһаараа онсо илгарна. Тиихэдэ иимэ моридые һурган унахада номгон, тэсэмгэй юм. Республикымнай колхоз, совхозууд жэл бүри иимэ үүлтэрэй 80—100 азарга худалдажа абахаар захил хэнэ.

Заншалта арбадахи аукциондо табан үүлтэрэй морид худалдагдаха юм. Яруунын районой «Витимский» совхоз буряад үүлтэрэй моридые түрүүшынхеэ худалдахаар дурадхал орууланхай.

Урдандаа выставкэ-аукциондо оройдоол долоон ажахы хабаадалсадаг һаа, мүнөө республикымнай үүлтэртэ моридые үсхэбэрилдэг арбан табан ажахы хабаадалсаха юм. Тиихэдэ эндэ нёдондо 40 азарга худалдагдаһан һаань, мүнөө 100 шахуу үүлтэртэ азарга, гүүнүүд аукционой наймаанда асарагдаха байна.

Адуу моридой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри һүүлэй жэлнүүдтэ улам үргэнөөр ябуулагдана. Жэшээлбэл, 1981—1983 онуудта республикымнай ажахынууд РСФСР-эй область, хизаарнуудһаа орловско, ородой үүлтэрэй гүүнүүдые худалдажа абаһан юм. Тиин Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхоздо, мүн Загарайн районой Хүрбын ОПХ-да үүлтэртэ моридой фермэнүүдые эмхидхээд, гүүнүүдээ эндэ унагалуулһан байна. Мүнөө эдэ ажахынуудай фермэнүүдтэ дурсагдагша үүлтэрэй морид нилээд олошоруулагданхай.

Аукционой сэнгээр худалдагдаха азарганууды адуун һүрэгтэ табихада хамаагүй юм. Байгша оной аукциондо Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Улаан-Үдын районой Ивалгын ОПХ-гай, Кабанскын районой «Шергинский» совхозой, Зэдын районой Ториин моринной заводой, асарһан үүлтэртэ азарга, гүүнүүд олоной анхарал татаха байха.

Заншалта аукциондо худалдагдаха моридые уридшалан шэлэн абаха хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолон харахада, олохон районуудай, үүлтэртэ малай фермэнүүдэй мэргэжэлтэд азарга, гүүнүүдые, худалдаанда табихаар һайн бэлдээгүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Илангаяа Кабанскын районой Байгалай ОПХ-гай, Байгал-Худариин, Улаан-Үдын районой Оронгын, Яруунын районой Түлдуунай совхозуудай мэргэжэлтэд аукциондо хабаадалсахаар бэлдхэл хэжэ бираагүй. Тиихэдэ Хяагтын, Хурамхаанай районой Һахалиин совхозуудай үүлтэртэ моридой фермэнүүд аукциондо хабаадалсахаар эртээнһээ бэлдээгүй дээрэһээ нэгэшье азарга наймаанда табихагүй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ адуу моридой үүлтэртэ шэнэ фермэнүүдые байгуулха талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулагдана. Республика доторнай мүнөө сэбэр үүлтэрэй адуу морид нилээд олошоруулагдаа. Саашадаа энэ хүдэлмэреэ улам нарижуулан һайжаруулжа, эрхим үүлтэрэй азарга, гүүнүүдые улам олошоруулха зорилготойгоор жэл бүхэндэ выставкэ-аукцион үнгэргэгдэдэг заншалтай гээшэ.

Адуун һүрэгэйнгөө ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхээр үүлтэрыень һайжаруулха хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагшад заншалта болоһон арбадахи аукциондо хабаадалсахаяа, мүн һайшааһан азарга, гүүнүүдые ажахыдаа худалдан абахаяа ерэхыетнай уринабди.

Л. ХАРДАЕВ,
республикын үүлтэртэ малай гүрэнэй нэгэдэлэй таһагай начальник, Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник.

АЖАЛДА ХАБААДАҺАНАЙ ЗЭРГЭЭР

«Дружба» колхозой гэшүүд үнгэрэгшэ жэлдэ оороһо таряа нилээд ехээр хуряажа абаһан юм. Тус колхозой тракторно-тарялан ажалай бригаданаудта хамтын подряд нэбтэрүүлэгдэжэ, эсэсэй дүнгүүдээр түлбэринь үгтэдэг болоо. Тиимэ хоёр бригадада хэгдэһэн хүдэлмэриин түлбэри тарифай ёһоор механизаторнуудта түлэгдэжэ байгаа. Удаань эсэсэй дүнгүүдээр нэмэлтэ түлбэри үгтэһэн байна.

Энэ бригада гектар бүриһөө 13,3 центнер таряа суглуулха түсэбтэй байгаа. Бодото дээрээ гектар бүриһөө 13,6 центнер оороһо хуряаба. Тарифай ёһоор 7299 түхэриг урид түлэгдэһэн байба. Бүхы хүдэлмэреэ дүүргэхэдэнь, эсэсэй дүнгүүдээр 9415 түхэриг түлэгдэхэ ёһотой гэжэ тодороо. Тиихэдэ механизатор бүхэндэ энэ мүнгэниинь ажалдаа хабаадаһанай зэргээр хубаагдаһан байна. Тиихэдэнь бригадын һайнаар ажаллаһан гэшүүд 1000 түхэриг хүрэтэр мүнгэ абаа.

Хамтын подряд нэбтэрүүлһэнэй ашаар хүдэлмэриин шанар, ажалай журам һайжараа, техникэ һайнаар ашаглагдаа, бэе бэедээ туһалха ябадал үргэдөө. Мүн хартаабха ургуулдаг, силос дарадаг, тэжээл бэлэдхэдэг звенонууд мүн лэ бригадада подряд нэбтэрүүлжэ, бага бэшэ амжалта түйлаһан байна.

В. БОРИСОВ.

АЛАС ДУРНЫН *хизаарта*

ТАСС-АЙ КОРРЕСПОНДЕНТНУУДАЙ МЭДЭЭСЭНЭ

МЭРГЭЖЭЛ ШАДАБАРЯА ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

Алас-Дурна дотороо тон томо «Сахалинрыбпром» нэгэдэлдэ судна жолоодогшодой мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ тренажерно түб байгуулагданхай.

Өөһэдынгөө флодһоо холо бэшэ, Сахалинай гол баазануудай нэгэндэ Невельск хотодо штурманууд шэнэ навигационно түхеэрэлгэнүүдые шудалха байна. Мүнөөнэй шэб шэнэ приборнуудай туһаламжаар тэдэнэр далайн орёо төөрюу хошуугаар суднануудые ябуулжа һураха юм. Областиин загаһа олзоборилгын колхозуудай судна жолоодогшод эндэхи һургуулида далайда тамаралгаар эрдэм мэдэсээ баһал дээшэлүүлхэ юм.

Южно-Сахалинск.

ТЕАТР УРИНА

Хабарай амаралтын үедэ Приморьин Дальнегорск хотын эдиршүүлэй театр мал ажалай фермэнүүдтэ, совхозуудай мастерскойнуудта, модо бэлэдхэгшэдэй участогуудта ошожо, зүжэг харуулһан байна.

Үйлэдбэриин «Бор» нэгэдэлэй соёлой байшангай дэргэдэ тэрэ байгуулагданхай. Хүдэлмэришэдэй коллектив залуушуулай труппые шефтээ абанхай юм. Театрай искусствын эдэбхитэн хүдэлмэришэн Е. Кравченко тэрэниие толгойлдог. Предприятиин хүдэлмэрилэгшэд үхибүүдтэ хэрэгтэй туһаламжа үзүүлдэг.

Олон тоото харагшадай дура хүсэлые татадаг театрай репертуар баян, һонирхолтой юм. Олон үндэһэ яһатанай Соведүүдэй ороной хани барисаан тухай, комсомол тухай, үбгэ эсэгэнэрэйнгээ ёһо заншалнуудые ба хэрэгүүдые үргэлжэлүүлжэ байһан хүбүүд тухай тэрэ хөөрэдэг.

Приморидо долоон мянга шахуу хүниие хамтаруулдаг 2 мянганһаа дээшэ һайн дуранай кружогууд, хатарай, дуунай коллективүүд ба ансамбльнууд хүдэлдэг.

Дальнегорск,
Приморьин хизаар.

ФОТОДОКУМЕНТНУУД ХӨӨРЭНЭ

Гадаадын гүрэнүүдтэй хани барисаа ба соёлой харилсаа холбоо бэелүүлдэг совет бүлгэмүүдэй холбооной бэлдэһэн фотовыставкэ Европын, Азиин ба Америкын хэдэ хэдэн гүрэнүүдтэ харуулагдаха байна. Энэ зундаа тэмдэглэгдэхэ Еврейн автономито областиин 50 жэлэй ойдо тэрэ зорюулагдана.

Алас холын хизаарта ажаһуудаг элдэб яһатанай хүнүүдэй хани барисаан ба аха дүү ёһоной харилсаа холбоон тэрэнэй экономикын соёлой хүгжэлтэ тухай фотодокументнууд хөөрэнэ. Автономито областиин ниислэл — Биробиджан хотодо тусхай бүлэг зорюулагданхай. Эндэ 100 мянга шахуу хүн ажаһуудал… жэмтэ ба… театрнуудтай, («Зол жаргал… радна бүлэгтэ… нилсуулна.

Биробиджан,
Еврейн автономи…

ХОЙТО ЗҮГ… ХҮГ…

Владивосток… тэдэй байшангай… гуулагдаһан А… гэй бага яһатан… но ансамбль… гэжэ совхоздо… намтараа эхил… ханай бүлгэмэй… геецүүдэй, нивх… менүүдэй дур… шалта болон… хатарнуудые… шадта харуул…

Эртэ урда… онтохонуудай… руулһан хатар… арадай оюун б… зохидоор хар… нальна хубса… зүүдхэлнүүд а… шалда түшэгл… нэ. Хэлэ, бэш… кандидат, Алас… дуудай түүх… лон этнограф… эрдэмтэ Г. Отаи… ханай бүлгэм… энэ талаар ө… үзүүлдэг юм… яһатанай түлөө… Александровна… шэл үгөөд д… харин ансамбл… гэшүүн болон…

Уран һайн… артистнууд… заарай олон… ябажа, зугаа… хые түсэблэ…

(ТАСС).

Владивосток…

...-эй ЦК-гай *ПРОЕКТ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЫЕ ТҮГЭСХЭН*

...АЛДА ДУРАТАЙГААР ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

...мэй болон мэргэжэлэй hургуулине ху... гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-... проект хэлсэлгэ орон доторнай хаа хаана... үнгэрбэ. Манай республикын хото, ху... гэгээрэлэй эмхи зургаануудта, ... училищинуудта, техническэ мэр... управлениин харьяата бусад эмхи ... ЦК-гай проект халуунаар зүб... hонин-hонин дурадхалнууд оруулагдаа. ... газетын хуудаhанда КПСС-эй ЦК-гай ... материалнууд олоор толилог... Тиигэжэ 30 гаран хүн КПСС-эй ЦК-гай ... бэшэhэн, өөhэд өөhэдынгөө дурадхалнуу... байха юм.

...ЦК-гай проектые газетын хуудаhанда зүбшэн ...hаа гадна түрэлхид, ажахын хүтэлбэ... ажахын мэргэжэлтэд, эрдэмтэд, журна...

...Хориин райкомой пропагандын болон агита... даагша Ю. Дашневай бэшэгээр зүбшэн хэл... түгэсхэбэбди.

...мунис парти ... правитель... залуу ха... дуратайгаар, ...эхэлтэйгээр, ...Эхэ орондоо ...hурган хү... гол ан... дааг. ...XVI съездын ...ЦК-гай удаа... шиидхэбэ... ...дүүлэгдэхын залуушуулые ...улхэ талаар ...ор бага бэ... ...дэлмэри хэг... классуудай ... амарал... ...эл совхозуу... эмхидхэгдэ... ...он амарал... ...та худэлжэ, ... адуулан, олондо туhатай ехэ хүдэлмэри бүтээнэ.

Манай Хориин хоймор дайдада ажалай ба амаралтын түрүүшын лагерь табан жэлэй саана Үдын совхозой Табхар гэжэ газарта эмхидхэгдэн түбхинөө hэн. Тэрэ үедэ нютагай дунда hургуулиин 8—9-дэхи классуудай hурагшад тэндэ амарха зуураа, 2500 шахуу хурьгадые адуулhан байна. Тэрэ лагерь яhала амжалтатайханаар хүдэлжэ, hайн дүнгүүдые туйлаа бэлэй. Тиин Үдын совхозой дирекциин, парткомой, профкомой ба Үдын дунда hургуулиин дирекциин ябуулhан магтаалтай энэ хүдэлмэри тухай асуудалые партиин райкомой бюро хаража үзөөд, тэрэниие hайшаан, үндэр сэгнэлтэ үгэжэ, амаралтын ба ажалай лагерьнуудые эмхидхэхэеэнь районой бусад ажахынуудта дурадхаhан байна. Хүүлээрь нимэшүү лагершуд Анаагай, Хориин, «Георгиевский» совхозуудта эмхидхэгдэн байгуулагдаа бэлэй. hургуулиин ахамад болон дундуур классуудта hурадаг үхибүүд зунай зулгыхан сагта амаржа байгаад, хурьгадые эхэhээнь hалгааhанай удаа адуулжа, ашаг туhатай ехэ хүдэлмэри хэhэн байна. Хурьгадайнгаа тус бүриин шэгнүүрые суудхын туршада 90 граммаар нэмээхэ аад, тэрэнээ 100—110 граммда хүргэбэ. Илангаяа Үдын совхозой лагерьнууд hайн үрэ дүнгүүдые туйлаhан байна. Тэдэнэр адуулжа байhан хурьгадаа тусхай графигаар таатай зохидхон бэлшээринүүдтэ хэдэн бүлэгүүд болгон гаргадаг байгаа. Имагтал эртэ үглөөгүүр, шүүдэртэй тала майлаар, батаганаа боргооhогүй hэрюухэн hэбшээтэй газарта бэлшээдэг юм.

Үнгэрэгшэ зундаа район дотор хурьгадые адуулха талаар 14 лагерь хүдэлөө. Тэндэ ажаллаhан хүбүүдэй, басагадай хүсөөр 27408 хурьган харууhалагдан, гарза хоролтогүйгөөр ехэ болгогдожо, август hарын эсэс багаар ажахын хонишодто тушаагдаа бэлэй. Хэды хура бороотой байгаашье hаань, хараалагдаhан нэмэлтэ шэгнүүр абтаhан байна.

Манай район дотор «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулине хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проект үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ. Ургажа ябаа залуу үетэниие ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ асуудалда гол анхарал хандуулагдаба. hурагшадые ажалда бэлдэлгэ тухай проектын 22-дохи пункт соо тон зүбөөр хэлэгдэнхэй. Тэндэ хэлэгдэhэн бодолнуудай ойрын жэлнүүдэй туршада заатагүй бэелүүлэгдэбэл, ямар hайн ха бэлэй.

Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ажалай болон амаралтын лагерьнуудые ганцашье hайнаар бэлдэн эмхидхэхэ бэшэ, тэндэ ажаллажа, амаржа байhан эдир хүбүүдэй, басагадай коммунис ёhоор хүмүүжэхын түлөө партийнаар харюусаха зэргэтэй байна.

Үнгэрэгшэ зундаа манай район дотор үйлэдбэриин 17 бригада болон лесничествэнүүд хүдэлөө. Тэндэ амаржа байгаад ажаллаhан 2022 hурагшад олонниитэдэ ашатай туhатай хүдэлмэри хэhэн байна. Гадна 200 шахуу hурагшад хүдөөгэй тосхон hууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Энэ талаар Хоринск посёлогой Советскэ Союзай Герой Дарма Жанаевай нэрэмжэтэ үйлсэдэ оршодог нэгэдэхи дунда hургуулиин эдир пионернүүд болон комсомолшуудай хэhэн хүдэлмэриие магтан hайшаамаар лэ! Тэдэнэй хүсөөр хэдэн зуугаад сагдуул модонууд hуулгагдаа, айл бүхэнэй газаа налисаднингуу баригдаа.

1983 оной зун Улаан-Олоной дунда hургуулиин hурагшадай хүсөөр ногоо ургуулгын тухай звено эмхидхэгдэн хүдэлөө болоо. Тэдэнэр илангаа капуста ургуулха талаар зарим тэды дүй дуршэлтэй болобо.

Зунай наhануудай хугасаада районой hургуулинуудай ахалагша классуудай hурагшад хонишодтой, малшадтай, haалишадтай хамта хүдэлжэ, тэдэнэй мэргэжэл шадабарине шудалан, дүй дуршэлыень халан абана.

Ажахынуудай «сагаан алтые» суглуулан абалгын халуун хаhын хүрэжэ ерэхэдэ, 9—10-дахи классуудай hурагшад хонидой ноохо хайшалан абалсадаг. Тэдэнэй дунда нютаг нугалаа мэдээжэ болоhон хайшашадшье олон юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ hурагшадай хүсөөр 50765 хониной ноохон сэбэр hайханаар абтаа hэн.

Гадна hургуулиин hурагшадай хүсөөр 485 гектар сабшалан, бэлшээриин, 102 гектар таряалангай газар шулуу шохойhоо, hөөг бургааhанhаа сэбэрлэгдэhэн байна. Мүн 448,5 центнер набшаhата тэжээл, 2761 центнер үбhэн бэлэдхэгдээ. 84 гектар дээрэhээ хартаабха суглуулагдаа. Мүн ниитын адууhа малай үбэлэй 29 байра наг шэбхэhээ сэбэрлэгдээ.

Ахалагша классуудай hурагшад 16700 центнер үбhэ хурпан абалсаа, 7210 центнер сенаж даралсаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ үйлэдбэриин бригаданууд hайнаар, ашагтайгаар, эрхим бүтээсэтэйгөөр ажалланиие үндэрөөр сэгнэн, СССР-эй Гэгээрэлэй министерствын болон дээдэ hургуулиин, гэгээрэлэй ба научна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай хүгнөө дамжуулгын Улаан туг Хориин районой Советэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таhагта барюулагдаа hэн.

Мүнөөшье зундаа hурагшадай хүсөөр ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ. Тэрэ тоодо ажалай болон амаралтын лагерьнуудта байгшад хамта дээрээ 26800 гаран хурьга, 200 гаран тугал адуулха, ниитын-адууhа малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха юм.

hурагшадта ерээдүйнь мэргэжэлые шэлүүлхэ хүдэлмэриие нарижуулан hайжаруулха хэрэгтэ проект соо ехэ анхарал хандуулаатай. Туршалга болгон, зарим городуудта ба хүдөөгэй районуудта мэргэжэл шэлүүлгын түбүүдые бии болгохо гэhэн hанамжа дурадхалые тон зүбтэй гэжэ тэмдэглэмээр. Тэрээнhээ уламжалан, харьяата предприятинууд гээшэ hургуулинуудта бодото туhаламжа хүүлитэ ёhоор үзүүлхэ аргатай болоно ха юм. Тиин тэндэ hуража хүмүүжэhэн, мэргэжэлтэй болоhон залуу хүбүүд, басагад тус предприятиин гү, али ажахын ажалай найдамтай халаан боложо үгэхэ байна ха юм.

Ю. ДАШИЕВ,
КПСС-эй Хориин райкомой пропагандын ба агитациин таhагые даагша.

СССР-эй АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛ: ҮРЭ ДҮНГҮҮД, ХҮГЖЭЛТЫН ЗОРИЛГОНУУД

Оронои Экономическа болон социальна хүгжэлтын 1983 оной дүнгүүд тухай СССР-эй Центральна Статистическэ Управлениин hүүлэй мэдээнүүд hонирхол түрүүлнэ. Нимэ жэшээ харуулна: **55,3 миллион совет хүнүүд дунда (хүсэд бэшэ дунда hуралсалай хараада абалсан) болон дээдэ hургуулитай гэжэ тоологдоно.** Энэмнай 1939 онойхидо орходоо, арба дахин ехэ болоно. 45 жэл соо Советскэ Союзда ажаhуудаг зоной тоо 45 процент шахуу нэмээ. Тиимэhээ совет зоной эрдэм болбосоролынь дээшэлжэ, олошорhонтойнь жэшээгүй ехэ болоо. Хүнүүд орёо шэнэ зүйлнүүдые урдынхида орходоо бэлээр шудална.

Эрдэм ухаанайнгаа хүгжэхэ бүри хүн зон янза бүриин мэргэжэл дураараа шэлэхэ аргатай болоно: эрдэм-техникын болон уран hайханай зохёохы хүдэлмэриhөө эхилээд, эмхидхэхы, хүтэлбэрилхы ажал ябуулга хүрэтэр. Тиин бүхы общество, мүн обществын гэшүүн бүхэн олзотохо ушартай.

Үшөө ондоо үрэ дүн: **СССР-эй арадай ажахыда хабаатай бүхы зоной 87 процентнь дунда болон дээдэ hургуулитай болонхой.** 1939 ондо энэ хэмжээн 12 процент байгаа. Нимэ тоо, баримтанууд ажалай кадрнуудай шэнжэ шанарые элеэр харуулна. Мэргэжэлэй болон юрэнхы эрдэм болбосоролhоо хүнэй зохёохы эдэбхи үүсхэл, экономикодо нүлөөлхэ аша туhа, ажалай бүтээсэ, арга шадабари дүлдыдана бшуу.

hУРАhАН — ДАЛАЙ, hУРААГҮЙ — БАЛАЙ

Совет общество дэлхэй дээрэ бултанhаа ехэ эрдэм болбосоролтой гэжэ тоологдобошье, урагшаа тэгүүлэлтэйл байдаг. **Мүнөө үедэ орон соомнай 106 миллион хүн hурана'** гэжэ СССР-эй ЦСУ мэдээсэнэ. Ондоогоор хэлэхэдэ, энэнь бүхы зоной 39 процент болоно. 1939 ондо 25 процент байгаа. Олон хүнүүд диплом, аттестат абаhаншье haа, hуралсалаа үргэлжэлүүлнэ.

1983 ондо 47 миллион хүн өөhэдынгөө предприяти болон эмхи зургаануудта, врачнарай, багшанарай болон бусад мэргэжэлтэдэй эрдэм дээшэлүүлдэг институтда шэнэ мэргэжэл шудалhан, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлhэн байна. Кадрнуудые түлөөhэгүйгөөр, хүнэй дуран соо бэлэдхэл улам үргэдэнэ. Гадна хэдэн миллион хүнүүд хүлээхынгөө хажуугаар hайн дураараа заочно болон үдэшын hургуулинуудта hуралсана. Ород арадай сэсэн үгэ бии: «Зуун жэл ажаhуу — зуун жэл hура». Үгы гэбэл, ажабайдалhаа гээгдэжэ болохош. Шэнэ шэнэ технологи, мэргэжэл, hалбаринууд бии боложол байлаг. Хэзээ нэгэтэ абаhан эрдэм мэдэсээ саг үргэлжэ хүсөөжэ, нэмээжэ байгаагүй haа, диплом. аттестат хуушарха болоно ха юм.

Совет ороной гэгээрэлэй системэ эдэ мэтын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэнэ. Гэбэшье арадай ажахыда, эрдэм соёлдо, техникэдэ шэнэ зорилгонууд бии боложол байха.

БҮГЭДЫН ДУНДА ЭРДЭМ, БҮГЭДЫН МЭРГЭЖЭЛЭЙ БЭЛЭДХЭЛ

Оронойомнай үйлэдбэриин хүсэнүүдые гүнзэгы хубилалтанууд хүлеэнэ. 1980-яад онуудай дүүрэтэр совет экономикын эршэнь улам шангадаха, ондоогоор хэлэхэдэ, хурдан түргэн хүгжэлтын замаар дабшаха. Арадай ажахын хүгжэлтые түргэдхэхын тула кадрнуудай бэлэдхэлые бүри hургуулиин партаhаа эхилжэ hайжаруулха зэргэтэй. Хүгжэлтэ түгэс социализмын шэнэ шатада манай обществын урда шэнэ арга боломжонууд олошоржо, арадай гэгээрэлые улам саашадань hайжаруулха зорилго табигдана гээшэ.

«Юрэнхы эрдэмэй болон мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлхэ гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проект арад зоной үзэмжэдэ январь hара соо табигдаа hэн. **Нэгэ-хоёр табан жэлэй турша соо залуушуулда дунда hургуули үгэхын хажуугаар мэргэжэлэй бэлэдхэл олгуулдаг болохо** гэжэ энэ проект дотор хэлэгдэнэ. Орёохоншье haа, захадань гарахаар, танил хэрэг ха юм лаа. hургуулиин ехэ, бага хубилалтанууд урданьшье хэгдэлэг байгаа. Гушаад онуудта бүгэдын дүрбэн жэлэй, табяад онуудта найман жэлэй, далаад онуудта арбан жэлэй уялгата hургуули нэбтэрүүлэгдээ бэлэй. Энэ хубилан шэнэлэлгын гол хэмжээ ябуулганууд 1990 он болотор бэелүүлэгдэхээр хараалагдана. Тиин Совет ороной экономико болон соёл, эрдэм, техникэ саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ кадрнуудые hайнаар бэлэдхэлгэдэ аргагүй ехэ нүлөө үзүүлхэ ушартай.

Лев БОБРОВ,
АПН-эй шэнжэлэгшэ.

...дунда хүндэтэй болонхой.

Нээрээшье, Зэдын районой хүдөөгэй мэргэжэл олгодог 4-дэхи техническэ училищиин (директорынь М. Б. Санданов) багшанар ба мастернууд эдир хүбүүд, басагадаа шэлэhэн мэргэжэлдэнь hайнаар hургажа, ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар хүмүүжүүлхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг юм. Тиигээдшье эндэ hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрхим hайнаар эрхилхэ бүхы юумэн бии. Училищинь үндэр томо, салуу байшантай, амяарлан бодхоогдоhон мастерской, хэдэн машинын гараж, хамтын байра, столово гэхэ мэтэшэлэн бии. Тиихэдэ өөрын машина, техникэ олон. Жэшээнь, элдэб түхэлэй аяар 12 шэнэхэн трактортай. Эдэ бүхы техникээ эдиршүүл гүйсэд шудалхатала хамта, тэрэнээ хамhабарнингаа ажахы дээрэ хэрэглэдэг байна. Тиимэсэ дууhан мэдэхэ болоhон мэргэжэлтэ хаш. Тайлбарилан ойлгуулжа байхадаашье ондоохон, тоб байса тобшохоноор харюу үгэнэ, угаа дарууханаар омогорхон хөөрэнэ: —Арбадахи табан жэлдэ 1002 хүбүүд, басагад училищинемнай дүүргээ юм. Тэдэнэй олонхидынь мүнөө механизаторнууд, haалишад операторнуудаар хүдэлжэ ябадаг. Холбоо барисаатайл байдагбди... hурагшаднай бултадаа гүрэнэй тэдхэмжэ дээрэ ямаршье түлбэригүй hурадаг, хубсалдагшье... Жэл бүри 2—3 хүн хилын саагуур аяншалдаг, курорт болон амаралтын гэрнүүдтэ ошожо бэеэ арагалуулдаг... Юрэдөө, гомдохо юумэн байхагүй даа...

Тэрэшэлэн тус училищида, зүгөөр ганса эндээшье бэшэ, харин бусад тээ, Геннадий Иванович Бадерин мэдээжэ болоhон мэргэжэлтэ. Юуб гэхэдэ, энэмнай түрэл училищидаа уран hайханай коллектив байгуулаад, ехэ амжалтатай хүдэлжэ байдаг. Тэрэнэй хүтэлбэри доро уран hайханайнь дуушад, хатаршад нэгэнтэ бэшэ республиканска харалгада хабаадажа, яhала hайн үрэ дүнгүүдые туйлаhан байна. Тодорхойлходо, нёдондо үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ муу бэшэ бэлэдхэлтэй байhанаа үшөө дахин гэршэлээ hэн. Тэдэнэр ехэ удхатай, hонин программатай байгаа.

ЕРЭЭДҮЙН МЭРГЭЖЭЛТЭД

...нүхэр Вершинина гээшэ. Тиимэл хадаа, тэрэнэй ажал тухайгаа тайлбарилан ойлгуулжа хөөрэhэниинь зүйтэй гээд hанагдаа бэлэй. Октябрина Андреевна эндэ хүдэлжэ эхилhээр хэдэн жэл болоhон, дүршэл ехэтэй хүмүүжүүлэгшэдэй нэгэн мүн. Түрэл коллектив дотороо магтаалтай, үхибүүдэйшье гэжэ ажалда дүршэнэ. мэргэжэлдээ hурана.

— Мүнөө манай училищида 290 гаран эдиршүүл hуража байна, — гээд, тус училищиин директорэй hуралсалай талаар орлогшо нүхэр Баинова үгэеэ эхилнэ. Долгор Гармаевна дүрбэдэхи жэлээ эндэ хүдэлнэ. Тиигэбэшье, хамаг юу...

Ингэжэ энэ училищида hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайнаар эмхидхэгдэнэ.

О. ИВАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Училищиин мастерской соо. 2. Хэшээлэй үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЗАГАРАЙН РАЙОНДО

hААЛИШАДТА ТУhАЛНА

Амаралтынгаа үдэрнүүдтэ Новоильинкын дунда hургуулиин 4—10 классуудай hурагшад Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз ошожо, hү haалиин фермэнүүдтэ шеф ёhоной туhа хүргэдэг юм. Илангаяа hүүлэй жэлнүүдэй туршада малай байра сэбэрлэхэ, сагаадаха талаар яhала ехэ хүдэлмэри хээ гэжэ тэмдэглэмээр.

Хабарай амаралтын үдэрнүүдтэ ахамад классуудай hурагшад тугалай байрые сэбэрлээ, сагаадаа, фермын улаан булангые шэнээр түхеэрээ. Энээндэнь haалишад баясажа, hурагшадта ехэ баяр хүргөөд, эрхим hайнаар hурахыень, мэргэжэлээ зүбөөр шэлэжэ олохыень хүсэhэн байна.

ҮНЭГЭТЭЙНХИД БАЯРТАЙ

Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтай «Юность» гэжэ агитбригада haяхан Үнэгэтэй ерэжэ, hү haалиин хоёр фермэдэ, соёлой байшанда концерт харуулаа. Студентнэрэй концерт ехэ дулаанаар угтагдаа. Илангаяа И. Будунова, Б. Будаин гэгшэдэй гүйсэдхэhэн ород, буряад арадай, мүнөө үеын дуунууд, А. Рыбниковэй «Звезда и смерть Хоакина Мурьетты» гэжэ оперохоо хэhэг, шог зугаата хатарнууд харагшадай hайшаалда хүртөө.

Л. ВИЛЬМОВА.

ТАСС • АПН • ХИЛЫН СААНАhАА

УЛАСХООРОНДЫН БАЙДАЛЫЕ hАЙЖАРУУЛХА

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга зогсоохын, али бүхы оронуудтай, тэрэ тоодо США-тай үнэн сэхэ, бүтэмжэтэй hайн хөөрэлдөөнүүдые хэхын түлөө Советскэ Союз ехэ оролдолго гаргажа байна. Социнтерныи хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай хандалгада нүхэр К. У. Черненкын үгэhэн харюус дэлхэйн олонниитэ, хэблэл үргэнөөр зүбшэн хэлсэхэдээ, иимэ тобшололдо ерэнэ.

Хөөрэлдөөнүүдые хэхэ хүсэлэнтэй байhанаа Советскэ Союзай баталhан ушар шухала баримта болоно гэжэ Италиин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, Социнтерныи түрүүлэгшын орлогшо **Б. Кракси** мэдүүлбэ. Эб найрамдалай, тогтууритай hайн байдалай аша туhада хөөрэлдөөнүүдые hэргээхэ шухала гэжэ найдажа байhанаа тэрэ мэдүүлээ.

Уласхоорондын харилсаае гуримшуулан hайжаруулха замда ушаржа байhан бэрхэшээл түбэгүүдые усадхан зайсуулхын тула бүхы юумэ хэхээр, эб найрамдалые хэлбэришэгүйгөөр сахин хамгаалхаар бэлэн байhанаа совет хүтэлбэрилэгшэ үшөө дахин баталба гэжэ Чехословакиин **«Руде право»** газетэ бэшэнэ. СССР-эй гаргаhан үргэн ехэ үүсхэлнүүд буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, шахардуу шанга байдалые hуларуулха талаар шэглүүлэгдэнхэй байна. Американ захиргаанай ээрхэг түримхэй, булимтархы политика эдэ бүгэдые бэелүүлгэдэ уршаг тойбо татана. Мүнөө дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын аша туhада hайн hанаатай бүхы хүнүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ шухала.

Үнэн сэхэ хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хүсэлэнтэй байhанаа Советскэ Союз үшөө дахин харуулба гэжэ Венгриин **«Непсабадшаг»** газетэ тэмдэглэнэ.

США-тай үнэн сэхэ хөөрэлдөө хэхээр бэлэн байhан тухайдаа. Москва мэдүүлбэ гэжэ Францын **«Матэн»** газетэ бэшэнэ. Зүгөөр американ захиргаанай бүтэмжэтэй hайн хөөрэлдөөнүүдые hэргээхын тула тодорхой алхамуудые хээгүй байhыень СССР тэмдэглэнэ.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха хараа шэглэлээ саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхээр бэлэн байhан тухайдаа Советскэ Союз батаар мэдүүлбэ гэжэ Баруун Германиин **«Франкфуртер Альгемание»** газетэ батална.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргаха, американ ядерна ракетэнүүдые Европодо таран тодхохо гэhэн американ политикые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь эрид буруушааба гэжэ Австриин **«Фольксштимме»** газетэ тэмдэглэнэ.

hүүлэй үедэ Европодохи, дэлхэй дээрэхи байдалай орёо түгшүүрилтэй боложо байhандань, Советскэ Союз hанаагаа зобожо байhанаа мэдүүлнэ гэжэ Кипрэй **«Хараvги»** мэдээсэнэ. Энэ хадаа Советскэ Союзhаа сэрэгэй-стратегическэ булюу хүсэтэй болохо талаар шэглүүлэгдэhэн баруунай тодорхой бүлэгөөрхидэй бэелүүлдэг политикын үрэ дүн мүн.

Буу зэбсэгүүдые, бүтээн гаргалгые болюулха зорилготой совет дурадхалнууд тухайда К. У. Черненко hануулба гэжэ Тунисай **ТАП** гэдэг информационно агентство тэмдэглэнэ.

Буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые урдилдан бүтээлгэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэлгэдэ haад тойбо татана гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ заагаа гээд Индиин **«Пэтриот»** бэшэнэ.

К. У. Черненкын үгэhэн харюу гүнзэгы удхатай байна. Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха гол шухала асуудалнуудаар США-тай хөөрэлдөөнүүдые хэхээр СССР-эй үнэн зүрхэнhөө хүсэжэ байhыень энэ харюу элирхэйлэн гэршэлбэ гэжэ Бразилиин национальна конгрессэй депутат **Алунзиу Безерра** сэгнэhэн байна. Энэ уряаень эб найрамдалда дуратай бүхы арадууд халуунаар угтаба. Гэбэшье Р. Рейганэй захиргаан убайгүй муухай, аюултай политикаяа бэелүүлжэ үргэлжэлhөөр.

ВЕНЭДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ВЕНЭ. Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгүүдые адли тэгшээр хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдэй ээлжээтэ пленарна заседани дээрэ НРБ-гэй делегациие хүтэлбэрилэгшэ элшэн сайд Л. Шопов үгэ хэлэбэ. Американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европын зарим оронуудта таран тодхожо эхилhэнhээ уламжалан, илангаяа түгшүүрилтэй болоhон уласхоорондын байдалые гуримшуулха гээшэ мүнөө үеын гол шухала зорилго болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй оруулhан бүтэмжэтэй hайн дурадхалнууд, үүсхэлнүүд уласхоорондын байдалые гуримшуулха зам нээнэ гэжэ Болгариин түлөөлэгшэ хэлэбэ. Венэдэхи хөөрэлдөөнүүд тушаа хэлэхэ болоо haа, 1983 оной февралиин 17-до, июниин 23-да тэдэнэй оруулhан дурадхалнууд мухардалгаhаа гаргаха арга олгохо байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Зүгөөр баруунай оронууд эдэ дурадхалнуудта таараха бүтэмжэтэй hайн нэгэшье харюу үгөөгүй байhаар. Элдэб шалтагаануудые дурдажа, НАТО-гай оронууд Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгүүдые хороохо гол асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, али алиндань таарамжатай шиидхэбэринүүдые абалгаhаа али бүхы аргаар хулжахые оролдоно. Имагтал социалис оронуудай дурадхалнуудта баруунай гүрэнүүдэй бүтэмжэтэй харюу үгөөд байгаа haань, хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта туйлагдаха юм гэжэ Болгариин делегациие хүтэлбэрилэгшэ үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

ДЭЛХЭЙН ХҮН ЗОНОЙ ТОО

НЬЮ-ЙОРК. hүүлэй 10 жэлэй хугасаа соо дэлхэйн хүн зоной тоо 770 миллионоор олошоржо, мүнөө 4,8 миллиардда хүрэбэ.

ООН-ой Генеральна секретариин эндэ толилогдоhон «1983 ондо дэлхэй дээрэхи демографическа байдал» гэhэн элидхэл дотор иимэ баримтанууд харуулагдана. Документ дотор тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, 1973 онhоо хойшо дэлхэйн хүн зоной ургалта бүхы түүхэдэ эгээл үндэр дээдэ хэмжээндэ— 2,1 процентдэ хүрэжэ эхилээд, 80-дахи онуудай эхеэр доошоложо, 1,7 процентдэ хүрэhэн байна.

КИНГЫН ДУРАСХААЛДА

НЬЮ-ЙОРК. Эрхэтэдэй эрхэнүүдэй түлөө элитэ ехэ тэмсэлшэ, Эб найрамдалай түлөө Нобелевско шангай лауреат Мартин Лютер Кинг 16 жэлэй урда тээ Теннесси штадай Мемфистэ зэрлиг муухайгаар алуулhан байгаа.

Негр арадай хүтэлбэрилэгшын зэрлиг муухайгаар алуулhан үдэрые США-гай олониитэ жэл бүри үргэнөөр тэмдэглэдэг юм гэжэ Кингын эмхидхэн байгуулhан ороной урда хубидахи христианска хүтэлбэриин конференци гэдэг ниитын эмхиин вице-президент байhан Рэндолл Осборн ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэнэ. Кингын сургал hургаалые тойруулан американцуудые нэгэдүүлхэ, тэрэнэй ами наhаяа үгэhэн уг зорилгонуудай түлөө тэмсэлдэ тэдэниие элсүүлэн хабаадуулха гээшэ гол зорилгонь болоно.

Социалис ОРОНУУДААР

ВЕНГРИИН ФАРМАЦЕВТИКЫН ХҮГЖЭЛТЭ

БУДАПЕШТ. Энэ табан жэлдэ Венгриин фармацевтическэ промышленность эршэмтэй түргэнөөр хүгжөөгдэнэ. «Гедеон Рихтер», «Хинони» ба «Биогал» гэhэн республикын томо предприятинуудые шэнэдхэн заhаhанай ашаар иимэ арга боломжо бии болоо.

Аха дүү оронуудай дүтэрхы предприятинууд болон эрдэм шэнжэлэлгын эмхи зургаануудтай бэелүүлдэг нягта харилсаа холбоон. үйлэдбэриие тусхай шэглэлээр хүгжөөлгэ хадаа венгер фармацевтикын амжалтатай хүгжэлтын шухала эрхэ нүхэсэл болоно. Жэшээлбэл, Венгридэ зүрхэ-hудалай үбшэнгүүдые аргалгада хэрэглэгдэхэ элдэб антибиотигууд болон эмүүд улам ехээр үйлэдбэрилэгдэнэ. Ээлжээндээ Венгри бусад социалис оронуудhаа фармацевтическэ промышленностиин элдэб зүйлнүүдые худалдажа абадаг юм. Гансал мүнөө жэлдэ Советскэ Союз 17 миллион түхэригэй эмүүдые ба эмдэ ородог зүйлнүүдые эльгээхэ.

Шэнэ эмүүдые үйлэдбэрилхэ талаар СЭВ-эй оронуудтай ВНР-эй эрдэм, техникын харилсаа холбоон амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ. Тиигэжэ ВНР-эй мэргэжэлтэдэй бии болгоhон табан шэнэ эм социалис оронуудта жэл бүри нэбтэрүүлэгдэдэг байна.

(ТАСС).

...нарижуулан hайжаруулха талаар хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ багшанар ба студентнүүд эдэбхитэйгээр хабаададаг. Жэшээлбэл, складай ажахыдахи үйлэдбэриие хүтэлбэрилгые эмхидхэхэ талаар теоретическэ хүдэлмэри хэдэн арбаад миллион кроной экономическа ашаг үрэ гүрэндэ оруулhан байна. Хүгжэжэ байгаа оронуудта мэргэжэлтэдые бэлдэхэ гээшэ институдай багшанарай онсо анхаралаа хандуулдаг зүйл болоно. Тус институдые дүүргэhэн мэргэжэлтэд дэлхэйн 70-аад гүрэнүүдтэ амжалтатайгаар хүдэлдэг.

БААТАРШАЛГА МАРТАГДАХА ЁҺОГҮЙ

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд заводойнгоо геройнүүдээр омогорхон, дурасхаалыень нангинаар сахин ябадаг юм. Тэдэнэрэймнай нэрые мүнхэлһэн гудамжануудые соцгородогымнай шэмэглэдэг. Эсэгэ оронной хамгаалгын Агууехэ дайнда Александр Матросовой баатаршалгые дабтаһан Сергей Орешковай хэтын хэтэдэ мүнхэрөө. Манай үеын корчагинец Николай Лимонов баатаршалгатай шэнжэлээдэ, дүлэтэ халуун үгэнүүдээрэ нииттэдэ аша туһа хүргэһөөр ябаа. Оронойнгоо хилые хамгаалалсан ами наһа алдаһан Николай Петровой богонихоншье һаа, һайхан наһа эдэлээ. Гудамжа, үйлсэнүүд эдэнэрэймнай нэрэ нэршэлүүлнэ, нүхэдэймнай нэрэ хүндэ—бидэнэрэй дурасхаалда, сохилжо байһан улаахан зүрхэн соомнай.

Хилын харуулшан Николай Петров болон тэрэнэй нүхэд тухай Ирина Фи-иппова «Прикоснись сердцем к подвигу» гэ-э баримтата туужа соо бэшэбэ. Тэдэнэр Эхэ оронойнгоо урдахи нангин уялга а нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэ ха юм. Н. Петров болон тэрэнэй нүхэдэй баатаршалгын арбан табан жэлэй ойдо зорюулагдаһан уншагшадай конференци ЛВРЗ-гэй профсоюзна библиотекэдэ һаяхан болобо.

Железнодорожно районой һургуулинуудай болон училищинуудай һурагшад, Николай Петровой нэрэ зүүжэ ябаа бригадын гэшүүд, тэрэнэй эхэ Мария Захаровна, Колиие таниһан, мэдэдэг байһан хүнүүд библиотекэдэ олоороо суглараа. Тэдэнэр шэнэ номой үндэһөөр Николай тухай дахинаа дурсаһан, баатарай тухай үшөө дахин зохёолдоһон байха юм.

И. Филипповагай «Алхи байдалаа хэжэ шулэг оршон» байдалые хаха зуран, һүрөөтэйгөөр уншагдаба. Тэрэ манай Коля тухай, тэрэнэй эрэлхэг зориг, баатаршалга тухай хадаа зүрхыемнай абаһаар үбдэхөөбэ. Колиин ажабайдал Согонихоншье һаа, гайхалтай һайхан, дүүрэн бэлэй. Тэрэнэй юундэшьеб даа ажаһуухаяа ярадагынь жэгтэй һэн. Радиотехникээр, фотографи болон киногоор һонирходог байгаа. Баян дээрэшье наададаг һэн. Хүгжэмэй инструментнүүдые заһаха, спортдо абьястэйгаар дурлаха—ниилэ сулоогүй ябадаг хүбүүн бэлэй. Хүхюун абари зантай, хүндэ туһалхын түлөө хододоо оролдодог һэн гэжэ нүхэдынь, танилнуудынь хөөрэлдэнэ юм. Эгээл тиимэ зандаа Колимнай номой хуудаһанһаа амаршалба.

Николай Петровой урдамнай дахинаа зогсожо байһан адли образ гаргаһан Ирина Филипповада сугларагшадай баяр хүргөө. Өөрынгөө уран-хурса үгэнүүдэй хүсөөр уншагшадые сэдьхэл хүдэлгэһэн автор залуушуулай урда «Би ямараар ажаһууха гээшэбиб» гэһэн асуудал табижа шадаа.

Заводой механокомплектовочно цехэй токарь Е. Мурзина Н. Петровто зорюулһан өөрынгөө зохёоһон шүлэгые шагнагшадай сэдьхэлдэ хүрэтэрээ уншаба. Никоолайн багша Е. Ф. Ростовцева: «Коля эгээл юрын үхибүүдэй нэгэн бэлэй. Зүгөөр зөөлэн зантай, һүбэлгэ хурсаараа, хүндэ туһалха жэ шармайдагаараа бусадһаа улэ мэдэг үлүүшье байжа болоо. Колиимнай эдэ шанар шэнжэнүүдые автор зүбөөр ойлгожо, ехэ һайнаар, ойлгосотойгоор харуулжа шадаа»—гэжэ тэрэ хэлэбэ.

ЛВРЗ-гэй комсомолой комитедэй секретарь байһан Б. А. Мирлас, Колиин эжые хүбүүнэйнь наһа бараһан газар хүртэр үдэшэһэн врач М. А. Таловирко гэгшэд үгэ хэлэжэ зууреа, иимэ хүбүү хүмүүжүүлһэн эхэдэ баяр баясхалан хүргөө.

Ажабайдалайнгаа үргэн замые һаял эхилжэ ябаһан Николай Петров … олон оронуудай газетэнүүдтэ хэблэгдэжэ, дайсанай бодото һэдэлгые олондо гэршэлһэн байна бшуу.

Николай Петровой баатаршалга ямар нэгэн тушаан боложо дайралдашаһан ушар бэшэ юм гэжэ автор мүнөөдэрэй үндэрһөө үшөө дахин хэлэхые оролдоно. Эхын дулаахан үгэнүүд, багшанарайнь хүмүүжүүлгэ, суг хүдэлжэ байһан нүхэдэйнь һургаал заабари — хамтадаа Эхэ орондоо дуратай байха гэһэн нэ-.л нангин шэглэлтэй байгаа. Энээн тухай Коля саг зуурашье мартаагүй. Нюдөө нээжэ харахаһаа хойшо дурлаһан Эхэ оронһоо үнэтэй юумэн хаанашье үгы гэжэ номой автор И. Филиппова тэмдэглэнэ.

Эхэ Мария Захаровна Петрова конференцидэ сугларагшадта тэрэнэй хүбүүе болон нүхэдынь һанажа, сэдьхэжэ ябаһандань баяр хүргөө, залуу хүн бүхэнэй эхэ, эсэгэеэ хүндэлжэ, хайрлажа ябахыень хүсөө.

Мария Захаровнагай нэрэ дээрэ оронойнмнай зүг бүхэнһөө шахуу бэшэгүүд ерэдэг юм. Тэдэнэртэй уулзажа хөөрэжэ бэшэжэ байхадаашье тэрэ дайшалхы болон патриодуудые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри ябуулна ха юм.

Шуһата һалхин үлеэбэ,
Шууяжа һалхин үлеэбэ,
Байлдаашан Петров
алдалба гү!
Бү этигэгты, бү этигэгты—
Нүхэрнай мэндэ,
Бидэнтэеэ хамта,
Хэтын хэтэдэ мүнхэ!

В. СИУНОВА.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

РЕВОЛЮЦИОНЕРЭЙ ДУРАСХААЛДА

Буряадай түрүүшын революционер Ц. Ранжуровай түрэһөөр 100 жэлэй ойе угтуулан, нэгэдэмэл музейн хүдэлмэрилэгшэд ехэ бэлэдхэл ябуулжа байнхай.

Эгээл шухала хэмжээ ябуулгануудай нэгэн гэхэдэ, Хяагтын районой Шарагол тосхондо ниитын музей эмхидхэгдэхэнь.

Шарагол һууринай Совет засагай тогтоогдохын урдахи ажабайдал, Цыремпил Ранжуровай революционно зам тухай экспозицинууд хөөрэхэ юм. Гэхэтэй хамта, эндэхи һуурин зоной Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалга, колхозой мүнөөдэрэй байдал, хүгжэлтэ тухай музейдэ орогшод мэдэжэ абаха аргатай байха.

Ц. Ранжуровай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан научно-практическа конференциие үнгэргэлгэдэ музейн материалнууд хэрэглэгдэхэ юм.

И. КЛИНОВСКАЯ,
Буряадай нэгэдэмэл музейн хүдэлмэрилэгшэ.

ЭДИР ХАТАРШАДАЙ ХАРАЛГА

Районоймнай һургуулинуудай һурагшадай дунда бальна хатар гүйсэдхэгшэдэй түгэсхэлэй конкурс-харалга һаяхан болобо. Алтайн, Хүдэри-Сомоной, Ехэ-Хүдэриин, Хяагтын-Адагай, Хяагта хотын Пионернүүдэй байшангай, интернат һургуулиин эдир хатаршад хабаадажа, бэлиг шадабаряа харуулба. Конкурсдо хабаадагшад наһанайнгаа илгаагаар гурбан бүлэг боложо мүрысөө. Аха наһанай бүлэгтэ илаһан һурагшад ехэшүүлэй дунда бальна хатар гүйсэдхэгшэдэй районно харалгада хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

А. ФАРФУТДИНОВ.
Хяагта.

ҺОНИРХОЛТОЙ ҮДЭШЭ

Улаан-Үдэ хотын техническэ мэргэжэл олгодог училищиие дүүргэгшэ Виктор Гавриловай дурасхаалда зорюулагдаһан баяр ёһололой үдэшэ училищида һаяхан болобо.

Обществоведениин багша В. А. Белоусова Викторэй һуралсал тухай һонирхолтойгоор хөөрэхэ зуураа, 1969 ондо оронойгмнай хилэ дээрэ болоһон байлдаанда тэрэнэй харуулһан эрэлхэг зориг тухай сугларагшадта хөөрэһэн байна. Энэ үдэшэдэ ерэһэн Гавриловай эхэ—Анна Кирилловна хүбүүн тухайгаа сэдьхэлэй дулаан үгэнүүдые дуулажа, үнэн зүрхэнһөө баясаа.

В. Гавриловай нэрэмжэтэ клубай пионернүүд хүгжэмэй уран зохёолой найруулга харуулаа.

МАНАЙ КОРР.

СЭСЭГҮҮДТЭ ДУРАТАЙ ГҮТ?

Ажалай үдэрэй һүүлээр эсэшэнхэй ерээд, ногоон ургамалай оршомдо амархада хэды аятайб. Гэбэшье иимэ «оршом» байгуулхын тула байгаалида дурлал хэрэгтэй юм. Илангаяа үзэмжэтэ ургамал, жэшээлхэдэ, кальмы, алой, пеларгонии, мүн кактусууд, таһалга гоё һайханаар шэмэглэдэг. Юрын сонходо оройдоол 3—4 томо сэсэгэй табигдаа һаа, кактусуудай 300—400 зүйл эндэ багтажа болохо.

Кактусууд юрэ бусын үзэмжэтэ түхэлтэй, олон үнгын, элдэб янзын хадхуурнууд тэдэниие шэмэглэдэг. Гэртэ кактус үрэһөөр тарижа болоно. Эдэ хоморой шухаг ургамал юм.

Манай Улаан-Үдэ хотодо иимэ ургамалда дуратайшуул олон. Сэсэг ургуулха дуратай ямаршье наһанай, ямаршье мэргэжэлтэй түлөөлэгшэдые нэгэдүүлжэ, тусхай клуб нээхэ гэһэн үүсхэл гаргагдаһан юм. Ингэжэ нарин-сэмбын комбинадай «Текстильщик» гэһэн Соёлой ордондо кактусуудта дуратайшуулай «Суккулент» гэһэн клуб нээгдээ.

Мүнөө дээрээ арба гаран хүн эндэ ябана. Багшанар, артистнууд, һурагшад, хүдэлмэришэд бии.

Байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска советэй түлөөлэгшэд энэ үүсхэлые һайшаан дэмжээ һэн. Москва хотоһоо хоморой шухаг түхэлэй кактусуудай үрэһэн асарагдаха юм.

Жэл бүри үнгэргэгдэдэг сэсэгүүдэй заншалта выставкэдэ «Суккулентын» гэшүүд хабаадалсажа байха.

С. СОСНИН.

ЭРХИМҮҮДЫНЬ ИЛАБА

Посольск тосхон шадар Орленок гэжэ газарта санитарна дружинануудай районно мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай болон эмхи зургаануудай 200 гаран сандружинанууд тэндэ хабаадажа, медицинын талаар эрдэм мэдэсээ харуулаа.

Мүрысөөнэй дүн гаргахада, Выдринэй модоной баазын команда (командирынь А. Н. Кисличенко) эрхим һайн бэлэдхэлтэй байжа, нэгэдэхи һуури эзэлээ. Сэлэнгын ЦКК-гай, Тимлюйн цементын заводой командань хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта гараа. Твороговско шубуунай фабрикын команда политическэ бэлэдхэлэй талаар эрхим байгаа гэжэ жюри тэмдэглээ. Илангаяа тус фабрикын залуу шубуушад М. Дармажапова, Т. Белькова, Л. Суранова гэгшэд мүрысөөнэй бүхы шатануудта эдэбхитэйгээр хабаадаа. Түгэсхэлдэнь сандружинницанууд концерт харуулаа.

Р. КУЗЯКИНА.
Кабанск.

Жэбжэгэрхэн хуһанууд
Жэгдэрэн зогсонхой,
Жэнхэни хабарай
Зэдэлээе шагнанхай.
Уударһан огторгой руу
Уяран шэртэнхэй,
Ужамхан дайдынгаа
Уларилда дурланхай.
Хабарай хуһанууд
Хабатай гоёнууд!

М. МАРТИНСОНОЙ фото.

«СПОРТЛОТО»—СПОРТДО

Ажалшадые физическэ хүмүүжүүлгэдэ манай орон дотор ехэ анхарал хандуулагдадаг. Үшөө 20-ёод онуудай эхеэр залуу үетэнэй бэеын тамирые шангадхаха, элүүржүүлхэ талаар Совет правительство мүнгэ зөөри гаргашалжа, хэмжээнүүдые абаһан байха юм. Ажалшадай һуудал байдалай һайн болоһон мүнөө үедэ совет хүнэй адли тэгшээр хүмүүжүүлгэдэ бүри ехэ анхарал хандуулагдадаг болонхой.

1970 ондо спортивна лотерейн эмхидхэгдэжэ, тэрэниие саашадань хүгжөөлгэ бүри нарижуулан һайжаруулга хадаа—хүнүүдые спортдо олоор хабаадуулгын зохид арга болоно гээшэ.

«Спортлотогой» худалдагдаһан биледүүдһээ сугларһан мүнгэнэй хахадынь спортын ба физкультурын материальна бааза бэхижүүлгэдэ, спортивна түхеэрэлгэнүүдые барилгада, тэдэниие аша үрэтэйгөөр ашаглалгада, спортоор ниитын хэмжээ ябуулгануудта гаргашалагдана.

1981 онһоо «Спортлотогой» олзо доходой 20 процентнь нютагай спорткомитедүүдтэ үгтэдэг болонхой. Жэшээлбэл, республика доторнай «Спортлотогой» биледүүдэй олоор худалдагдабал, манай спорткомитедтэ ородог мүнгэн дээшэлхэ зэргэтэй. 1981—83 онуудта спорт болон физкультура хүгжөөхэ талаар Буряадай республиканска спорткомитедтэ 386,6 мянган түхэриг дамжуулагдаа.

«Спортлотогой» мүнгөөр Баргажанай, Прибайкалиин, Загарайн районуудта стадионууд баригдаа. Сэлэнгын райондо спорткомплекс барилгада 31 мянган түхэриг үгтөө, республикымнай спорткомитет 82.435 түхэригэй спортивна хэрэгсэл худалдажа абаа. Жэшээнь, 77 мянган түхэригтэ спортивна япон һурша ном худалдан абтаа. Улаан-Үдэ городой тамаралгын бассейнэй капитальна заһабарилгада 28 мянган түхэриг үгтөө. Хүнгэн атледүүдэй манежые түхеэрэлгэдэ 30 мянган түхэриг ВСТИ-дэ дамжуулагдаа.

Ниитын спортивна мүрысөөнүүдые, хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэлгэдэ «Спортлото» горитойхон туһаламжа үзүүлдэг. Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй арадуудай спартакиадые, «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө Бүхэсоюзна турнирые үнгэргэхэдэнь, Буряадай республиканска спорткомитедтэ «Спортлотогой» олзоһоо 42.815 түхэриг үгтэһэн байна.

Эдэ баримтанууд дээрэ хаража үзэхэдэ, «Спортлото» спортые хүгжөөлгын наадан болоно ха юм. Город, һуурин, тосхон бүхэн мүнөө үеын спортивна баазатай байха ёһотой. Энэ ехэ материальна гаргашада «Спортлото» хүн зонһоо ороһон мүнгые дамжуулна.

Спортын болон ниитын эмхи зургаанууд, бүлгэмүүд спортивна лотерейн биледүүдые тараалгада эдэбхи ехэтэйгээр хабаадаха ёһотой.

И. ИЛЬИНА,
«Спортлотогой» Буряадай управлениин ахамад инструктор.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудай» мартын 31-дэ үнгэргэгдэһэн 13-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото»: 790.327 билет ороо. Зургаан номер (1 карточка) таагшад —10.000 түхэриг, табан номер (314 карточка) тааһан хүнүүд — 151 түхэриг, дүрбэн номер (4877 карточка) таагшад — 14 түхэриг, гурбан номер (38182 карточка) тааһан хүнүүд 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 6.025992 билет ороо. Табан номер (27 карточка) таагшад —10.000 түхэриг, дүрбэн номер (4027 карточка) тааһан хүнүүд —138 түхэриг, гурбан номер (140709 карточка) таагшад 7 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 13-дахи тиражай шүүбэринүүд апрелиин 11-һээ майн 11 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Правда» газетын асуудалнуудта К. У. Черненкын үгэһэн харюунууд. «Залуушуулай байшан» — Р. Макальскаягай репортаж. Хабарай дохёонууд. «Аша үрэ ехэтэйгээр» — В. Куприяновай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. Советүүдэй хүдэлмэри. «Тарилгадаа гарахаар бэлэн» —В. Жаркойн статья. Мал ажал — онсо шухала һалбари. «Ехэ продукци абахын түлөө» — П. Дегтяревой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Буряадай номой хэблэлэй шэнэ номууд. «Залуу наһан ба шэнэ үеын үетэн»— Э. Сосновскаягай статья. «Хани барисаамнай замбуулинай дайдада бэхижэнэ» — И. Казанцевай статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саапаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Патриот» — суглуулбари. Нютаг нютагай һонин. Спортын һонин. Соносхолнууд.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛ…

ЭБ НАЙРАМДАЛЫЕ БЭХИЖҮҮЛХЭ…

Буу зэбсэг ехээр бүтээн гаргалгые зогсоожо, тэрэниие хураан абаха ябадал түйлаха хэрэгтэ Советскэ Союз этигэн найдадаг байһан ба саашадаашье тиимэл байха. Уласхоорондын байдалда СССР-эй оруулдаг бүхы дурадхалнууд энэ хэрэгтэ зорюулагданхай. Сэрэгэй аюулые бага болгохын түлөө, эб найрамдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союз бүхы гүрэнүүдтэй, дэлхэйн эб найрамдалда дуратай ниитын бүхы хүсэнүүдтэй үргэн, эдэбхи ехэтэй харилсаа холбоо тогтоохоор бэлэн гээшэ. Социнтерной хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай хандалгада нүхэр К. У. Черненкын үгэһэн харюуе үргэнөөр тайлбарилжа байһан дэлхэйн хэблэлдэ дээрэ дурсагдаһан гол үг зорилгонууд тушаа хэлэгдэнэ.

Болгариин газетэнүүд «Эб найрамдалай аша туһада хэгдэжэ байһан хүсэл эрмэлзэл», «Буу зэбсэг ехээр гаргалгые зогсоолго—СССР-эй хараа шугам», «Ядерна дайнай аюулые зайсуулха эрилтэ ажабайдалнай табина» гэһэн гаршагууд доро К. У. Черненкын харюунууд толилогдоно. Эб найрамдалые бэхижүүлгэдэ зорюулагдаһан СССР-эй эсэшэ сусашагүй оролдолгые тэмдэглэн, «Берлинер цайтунг» (ГДР) газетэ «Шахардуу шанга байдалые һуларуулхын түлөө оролдожо байһанаа Советскэ Союз гэршэлэн харуулна» гээд бэшэнэ.

Дэлхэй дээрэхи байдалай улам доройтожо байһан ушар хадаа тогтонижоод байһан хүсэнүүдэй тэнсүүриие хубилган һандаргаха, сэрэгэй-стратегическэ хүсэнэй талаар Советскэ Союзһаа булюу байдалтай болохо гэһэн мэдээжэ политикын үрэ дүн мүн гээд К. У. Черненко онсолон тэмдэглээ гээд Венгриин телевидениин тайлбари дотор хэлэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Советскэ Союзай оруулһан … буруушаагдаһан шухала ду… хай һануулан хэлээ гээд Ф… ните» газетэ бэшэнэ. Тэр… дые нэрлэбэл: ядерна бу… бүхы нөөсые даб дээрэ … үлөөхэ, стратегическэ буу … тээн гаргалгые хизаарла… гоор хороохо, Европодо… нүүдэй хэмжээе эрид хор… линай дайдада ядерна зэбс… далые хорихо, химическэ з… хорихо ба бии байһыень … Хэрбээ эдэ хэмжээнүүдэй … байгаа гээшэ һаа, бүхы … туһын хэрэгүүдтэ, дэлхэйн … дай эрилтэнүүд болон хүс… харюусаха һэн гээд газетэ … дэглэнэ.

Олондо мэдээсэл хүргэ… хэрэгсэлнүүдшье совет … тикын бүтэмжэтэй һайн … баатай болонхой. Ядерна … дые бүтээн гаргалга зогсо… хураан абаха ябадал бэелү… үнэн сэхэ байһан, саашада… Японой «Киодо цусин» аге… тэмдэглэнэ.

США-гай ядерна шэнэ … Европодо тараан тодхолгые … шууд буруушааха зуураа, … шахардуу шанга байдалые … ябадал түйлахаар бэлэн б… лээ гээд Америкын «Вашин… зетэ бэшэнэ. Политическэ … лэй хэгдээд байгаа гээшэ … хүсэ шадалаар бодото б… руулха тээшэнь хубилгажа … совет хүтэлбэрилэгшэ мэдү… рондын байдалда бэе бэе… далые һэргээхэ гээшэ тон …

ШАХАРДУУ БАЙДАЛЫЕ ШАНГАДХАХА ХАР…

Уласхоорондын империализмые «толгойлогшо түб» болохо гурбан талын комисси гэдэгэй үгэһэн зууршалгануудай гол үг зорилго юуб гэхэдэ, уласхоорондын шахардуу шанга байдалые улам доройтуулга болоно. Энэ «түб» США-гай, Баруун Европын ба Японой ээд-баяшуулай, финансова ба политическэ нүлөө ехэтэй хэдэн зуун түлөөлэгшэдые нэгэдүүлэн толгойлдог гээшэ. Баруун оронуудай правительствануудта «ажал ябуулгынь хүтэлбэри» болгогдохоор дурадхагдаһан эдэ зууршалганууд үнгэрһэн неделидэ зарлагдаһан дурсагдагша комиссиин ээлжээтэ пленарна заседани дээрэ баталан абтаһан байха юм.

Вашингтоной «Мэйфлауэр» гэжэ гостиницада сугларһан капиталис оронуудай, «капитанууд»— сэрэгэй-промышленна ба банковска капиталай түлөөлэгшэд, политическэ ажал ябуулагшад — «Демократи хүдэлхэ ёһотой: энэ арбан жэл соо бэелүүлэгдэхэ гурбан талын асуудалнууд» гэжэ һэнгэргүйгөөр нэрлэгдэһэн элидхэл хаража үзэгдөө. Национальна аюулгүй байдалай талаар США-гай президентын туһалагша байһан З. Бжезинский, Англи ба Японой гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд байһан Д. Оуэн ба С. Окито гэгшэд дээр бэлдэгдэһэн энэ нилээд зузаан документ дотор мүнөө үедэ капиталис оронуудай тохёолдоод байһан олон тоото бэрхэшээлнүүдтэ тайлбари үгэхэ һэдэлгэ хэгдээ. Капиталис оронуудтахи бэрхэшээл ехэтэ зорилгонуудай шиидхэгдэхэеэ болиһон ушарһаа капитализмын бүгэдэ ниитын кризис улам гүнзэгырнэ, социалис хани нүхэсэлэй хүсэ шадал ба нүлөөнь улам ехэ болоно, арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн, эб найрамдалай ба шахардуу шанга байдалые һуларуулхын түлөө хүдэлөөн үзэгдөөгүй ехээр үргэдэнэ, баруун оронуудай хоорондохи экономическа зүришэлдөөнүүд улам хурсадана.

Баруун оронуудай гадаадын политическэ ажал ябуулгын энэ арбан жэлэй гол хараа шэглэлые тодорхой… рэ документын авторнууд … лэхэ» политикада, уласхоо… лые улам шахардуу боло… гүүдые ехээр бүтээн гарга… байһанаа нюуса далдагүй… байха юм. Тэдэнэй бэлдэ… нууд дотор Рейганэй заха… тарис хараа шугам, Европ… шэнэ ракетно-ядерна … раан тодхолго һайшаан дэ… зонойнгоо дура хүсэлые … өөһэдынгөө газар дээрэ … нүүдые, «першинг-2» гэдэг… зүбшөөлөө үгэһэн ФРГ-гэй… Италиин правительствануу… нууд «Атлантикадахи һана… гын» жэшээ болгон харуу… хэлэй авторнууд сэрэгэй … ехэ болгохо, НАТО-гай … зэбсэгтэ юрын хүсэнүүдые … билгаха, ядерна зэбсэгүүдэй … хэхэ эрилтэнүүдые баруун … да табина. Тэдэнэр бодото … гай «ябуулгануудай зон… Азида, Персидскэ тохойн … Дурна ба Африкада үргэ… радхана.

Элидхэл дотор тайлбар… лагдаһан энэ программын … милитарис шэнжэтэй ба… талын комиссиин гэшүүд … таагүй байха юм. Энэ до… шаагаа гээшэ һаа, НАТО-гай … лынь мэдэгдэжэ, дайнда … лөөе замхааха һэдэлгэтэйгэ… нуудай хүтэлбэрилэгшэдэй … далда дуратайбди» гэдэг … шашалгань элирүүлэгдэжэ … наа зобоомо һанамжа … гын үедэ хэлэгдээ. Комис… шын орлогшо банкир Д. Р… гэргэһэн пресс-конференци… дээжэ болоһоной ёһоор, … даһан тэрэ документ «заһа… нуудтаа бусаагдаһан байна…

ХАРЮУСАЛГАҺАА ХАДУУРАН ОШОХ…

Хүгжэжэ байһан хоёр орон — Ливи ба Никарагуаһаа нэгэ доро шахуу ороһон гомдолые ООН-ой Аюулгүйн Совет хэдэн үдэрэй туршада хаража байна. Эдэ оронууд бэе бэеһээ олон мянган километр зайда, ондо ондоо түбинүүдтэ оршодог гээшэ. Гэбэшье тэдэнэй туһаламжа эрижэ дэлхэйн нэгэдэлэй организацида хандаһан ушар шалтагааниинь бодото дээрэ аб адлихан. Тэрэнь хадаа Холбоото Штадуудай ба тэдэнэй дахуулнуудай зүгһөө хэгдэжэ байһан саг үргэлжын заналта, ээрхэг түримхэй харата ябуулганууд болоно.

Географиин талаар Ливи Никарагуа хоёр бэе бэеһээ тон холо оршодогшье һаа, тэдэнэй политикада нэгэ адли ёһо гуримууд, уг зорилгонууд харагдана. Эдэ хоёр орон сэрэгэй бүлэглэлдэ хабаархагүй гэһэн хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана, бүхы арадуудай сүлөөтэйгөөр, бэеэ даанхайгаар хүгжэхэ эрхые дэмжэнэ, империалис хүсэнүүдэй, нэн түрүүн США-гай харата ябуулгануудые элирхэйлнэ, империалистнуудай ээрхэн зонхилхы элдэб һэдэлгэнүүдые эрид шууд буруушаана. Эдэ бүгэдэ Вашингтондохи засагай хүтэлбэри баригшадай уур сухалые орьелуулан хүдэлгэнэ.

Энэ уур сухалынь хүсэ шадалаар ахир бэшэ ааб даа. Эндэ экономическа ба сэрэгэй талаар айхабтар ехэ хүсэ шадалтай капиталис гүрэн тухай хэлэгдэнэ. Барлаг шэнгеэр үгэ дуугүйгөөр захиралтыень дүүргэхэһээ арсаһан хүсэ багатай оронуудтай тэрэ тааража хэзээдэшье байгаагүй юм. США-гай засагай хүтэлбэридэ Рейганэй захиргаанай ерэһэнэй һүүлээр имперскэ энэ аашань хэтэрмэ бүдүүлиг, хэрзэгы болонхой. Гренадада, Ливанда болоһон гашуудалта үйлэ хэрэгүүд энэ ушар байдалые эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Ливан ба Никарагуа тушаа мүнөөнэй милитарис ябуулганууд хадаа Холбоото Штадуудай харата муухай хэрэгүүдэй нэгэ хубинь болоно. Дэлхэй… түбинүүдтэ оршодог гүрэ… Вашингтоной харата ябуу… доро хэгдэһэн гомдолнууд… хы дэлхэйдэ ээрхэжэ бай… хэйлэн харуулна. Америкы… ганаудай тоонь захагүй … ри шэнэ баримтануудаар … даг.

Ливи ба Никарагуада … ябуулгануудаа далдалха … шингтоной идхалга хэжэ … рал хандуулмаар. «Алаха… далда эсэргүү тэмсэл хэх… дал кампани эмхидхэнхэй, … рүүшынхеэ хэгдэнэ бэшэ … рэгтэй. Хэһэн харата ябуу… харюусалгаһаа зугадан за… гэм хэгшэ хамаг гэмээ … хаяхые оролдодог ха юм.

Гэбэшье уласхоорондын … хэлхэ арга байхагүй. ООН-… рада боложо байһан засаг… рэ Рейганэй захиргаанаар … алалга, хюдалгын гүрэнэй … шууд шүүмжэлэгдэнэ. Аю… үгэ хэлэгшэдэй олонхинь … вай ёһо гуримуудые бүд… жэ байһан Холбоото Шта… амасуулха эрилтэ табина. … нөө айхабтар онсо шухал… Империалис оронуудай … ябуулгануудһаа бага гүрэ… дые аршалан хамгаалхын … хоорондын эрхэнүүдые … ень татахын тулада үрэ … нүүдые абаха хэрэгтэй.

Редактор Р. Б…

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Советскэ Союзай хоёр дахин Герой СССР-эй летчик-космонавт В. А. Джанибековтэй һурагшад уулзаха. 10.40 — «Ускорение» — 4 серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 11.45 — Баримтата фильм. 12.15 — Монголой уран һайханай коллективүүдэй концерт. 12.45—Шэнэ һонин. (12.50 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.30— Баримтата фильм. 16.00 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». «Лев Толстой—ородой революциин толи мүн». 16.45 — «Арадай аялга дуунууд». 17.00 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ».

Улаан-Үдэ. 17.30 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 17.40 — Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойдо. «Комсомол — минии хуби заяан». 18.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 18.30 — «Саян» — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

Москва. 19.15 — «Элүүр энхэ байха гээ һаа». Академик Н. М. Амосовтой уулзалга. 19.25 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. «Швециин кубок». СССР-эй ба Финляндиин суглуулагдамал команданууд. Швециһээ дамжуулагдаха. 20.50 — «Ускорение» — 4 серитэй уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — Баримтата фильм. 23.25 — Концерт. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35,10.35 — Түүхэ. 5-дахи класс. 10.05, 14.10 — Француз хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай һурагшадта. Гоё һайханиие ойлгожо һургаха. 11.40 — «Поэзи». В. Луговской. 12.20 — «Москва соогуур аяншалга. Ленинскэ проспект». 12.40 — «Шатарай һургуули». 13.10 — Астрономи. 10-дахи класс. 13.40 — Түүхэ. 9-дэхи класс. 14.40 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 14.55— «Звездочет» — тележурнал. 15.30 — «Совет драматургида В. И. Ленинэй образ». 16.20 — Шэнэ һонин.

Москва. 17.30— «Аба, эжы, би — спортивна бүлэбди». 18.30 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.15 — Соносхолнууд. 19.25 — Октябрятануудта «Одохон». 19.55—Түймэр сараха темэдэ киноочерк. 20.15 — «Манай город — манай гэр». 20.45 «Эрдэм ухаан ба техникэ».

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.20 — «Уран зурагай искусство». 22.00 — «Время». 22.35 — «Нежданный гость» — уран һайханай фильм.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-64-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина… Н.04455. Заказ № 83. Индекс…